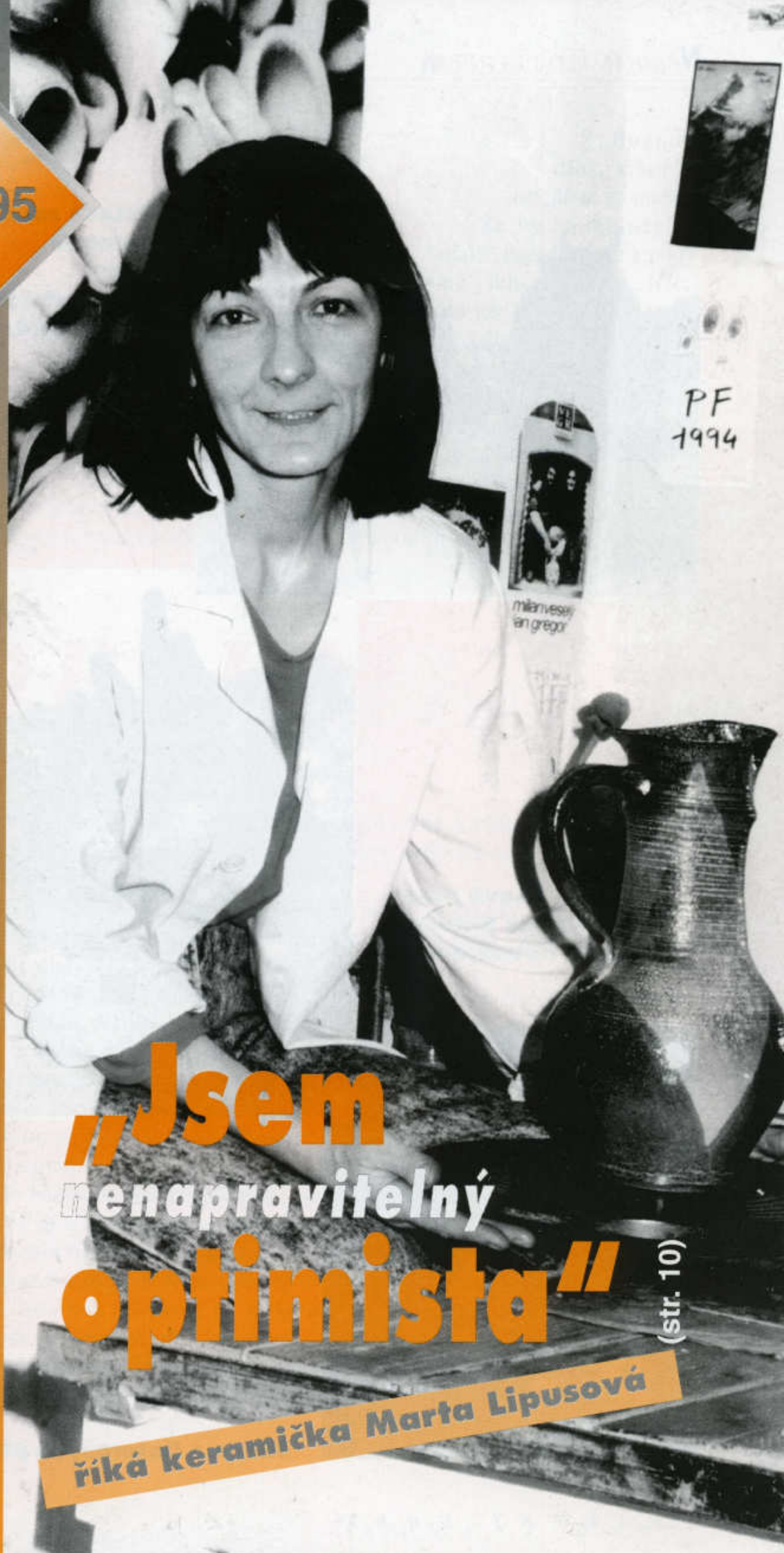

**„Jsem
nenapravitelný
optimista“**

říká keramička Marta Lipusová

(str. 10)

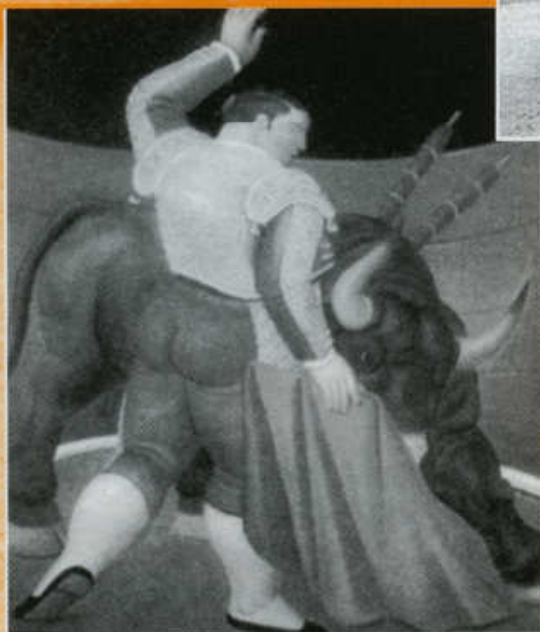

**Výstava soch
Fernanda
Botera
v chicagském
Grant Parku.**

FOTO AUTOR

**„Levá ruka“
Fernanda Botera –
zdravící kolemjdoucí.**

Jedno z Boterových pláten.

SVĚT
Z

OBJEMECH

by by snesla srovnání se svou slavnou kolegyní – The Art Institute of Chicago – instituce s depozitáři uchovávajícími předměty nebývalé ceny, která stála jen o pár bloků dál.

Zajímavý autor, zajímavá díla. Hned na první pohled vás zaujme, jak umělec pojal postavy svých soch i pláten. Všechny jsou jaksi „obtloustlé“, prostě jsou „při těle“, jsou objemné.

„Vidím svět v objemech,“ prohlásil kdysi Botero a svého vidění světa se drží už několik desetiletí. V minulosti Botero nenašel vždy pochopení ze strany kritiky a o jeho dílo nebyl velký zájem. Dnes je však situace docela jiná. Za jeho obrazy, které kdysi prodával po 1500 dolarech, jsou dnes koupěchtiví zájemci ochotni nabídnout až 1,5 milionu. Botero však své obrazy moc často neprodává, protože svůj „svět objemů“ má moc rád. Doma jich uchovává víc jak dvě stovky.

Dílo Fernanda Botera dokazuje, jak rozdílné může být naše vidění světa. Každý se dívá na svět svými vlastníma očima a pohledy na svět i věci v něm se často dost liší. Ano, svět je jeden, ovšem je pochopitelné a určitě i dobré, že už v případě dvou lidí se setkáme se dvěma více či méně rozdílnými pohledy na něj. Jsou sice lidé, kteří by za každou cenu dali rádi vidění světa jakousi patřičnou univerzální míru, ale nespočívá právě v rozdílnostech vidění světa možnost vzájemného obohacení a vzájemného porozumění a pomoci?

Fernando Botero zobrazuje svět tak, jak ho vidí on sám. Svět v objemech.

PETER POLAŠKO

Archeologie osvětluje Bibli**str. 4****Jsem nenapravitelný optimista****Rozhovor s keramičkou Martou Lipusovou****str. 10****OSVĚTIM Muselo to být?****str. 14****Kde se procházel Daniel****Na návštěvě v Pergamském muzeu****str. 18****Moudrost života****Příslaví****str. 21****„Tak tohle ne!“****str. 23****Jestli se rozzlobíme, budeme zlí?****str. 26****Sluneční dáma****str. 29**

Znamení doby, ročník 24., číslo 2/1995. Vydává a objednávky přijímá Advent-Orion s.r.o., vydavatelství a nakladatelství, Roztocká 5, 160 00 Praha 6 – Sedlec, tel./fax 325528, 325165. Šéfredaktor ing. Peter Polaško. Grafická úprava ing. Pavel Bárta. Jazyková redakce Ivo Racek. „Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha čj. nov. 5094/95 ze dne 3. 2. 1995.“ Tiskne Naše vojsko Praha. Vychází čtyřikrát ročně. Cena jednoho výtisku Kč 9,-. Nevyžádané příspěvky se nevracejí. Registrační značka MK ČR F 5077, ISSN 0231-6439.

Mnozí obyvatelé už dříve město opustili, protože se báli, že Turci zvítězí. Jiní uprchli později. Byli mezi nimi Řekové a křesťané. Doufali, že najdou útočiště v Itálii nebo Francii. Mezi těmi, kdo se usadili v těchto zemích, byli učenci, kteří si s sebou přinesli dědictví z klasického Řecka. Pod působením staré řecké filozofie spolu s dalšími vlivy se zrodila renesance.

Zájem o staré Řecko a Řím rostl. V dalších staletích sbírali bohatí lidé různé památky, sochy a mince, které se našly ve zříceninách starověkých měst. Postupně začal růst zájem i o místa známá z Bible, ze Starého i Nového zákona. Zvláště v 19. a pak ve 20. století byly učiněny nové nálezy, především v Egyptě, Palestině, Asýrii a Babylonii.

S osvícenstvím však vznikly i v teologii nové proudy, které popíraly pravdivost biblických zpráv. Někteří učenci tvrdili, že to, co říká Starý zákon, není skutečnost, že je to vymyšlené. Příběhy o Abrahamovi, Mojžíšovi, Izraeli, Babylonu a další se prý nikdy neudály. Tyto názory se staly velmi populární.

Někteří lidé se uchýlili k archeologii, aby s přispěním této vědní disciplíny dokázali, že Bůh jednal v dějinách, že se staral o Izrael a že opravdu dělal to, co je v Písmu napsáno. S její pomocí chtěli dokázat inspirovanost Bible. To však není v možnostech archeologie. Na jejím základě není možno dokázat, avšak ani popřít, inspiraci Bible, protože Písmo mluví o Bohu a o jeho jednání s lidmi. Archeologickými nálezy nelze například doložit, že Bůh mluvil s Mojžíšem na hoře Sinaj nebo že poslal babylonského krále Nebúkadnesara na Jeruzalém a podobně.

Ačkoli archeologie není schopna doložit biblické výpovědi víry o Bohu, člověku nebo světě, je velmi užitečná. Pomáhá nám totiž objasnit otázky, které se týkají lidské historie a starodávných zvyků. Někdy může dobře dosvědčit existenci měst, vládců nebo způsobů chování, o kterých se zmiňuje Bible. Jinými slovy, archeologie zde není proto, aby vzbudila naši víru v pravdivost Bible, ale může ji potvrdit.

Bible není učebnicí archeologie. Nebyla napsána proto, aby nám dala návod, kde máme co hledat. Na druhé straně však archeologické nálezy prokázaly, že údaje, které se nacházejí v Bibli, jsou věrohodné, přesné a spolehlivé. Máme toho v rukou poměrně málo. A přesto dost. To proto, abychom nechtěli na archeologii stavět nebo na ni spoléhat. Víra je vždy nepostižitelná. Archeologie však na druhé straně ukazuje, že biblické poselství je věrohodné a nevisí ve vzduchoprázdnu. Je zakotveno v dějinách, v konkrétní dané situaci. Biblická zvěst a dějiny jdou ruku v ruce. Je mezi nimi asi takový vztah jako mezi obrazem a rámem. Bez rámu by obraz dobře nevynikl. Podobně kdybychom se snažili odhalit jádro biblické zvěsti tak, že bychom od poselství Bible odpreparovali dějiny, mohlo by se nám stát, že

ARCHEOLOGIE OSVĚTLUJE BIBLI

**Kdosi za-
p o m n ě l
zavřít bránu
a změnil tím
dějiny Evropy.
Stalo se tak v Ca-
řihradu v květnu roku
1453. Zdi města byly
pevné, jeho obránci stateční. A přece.
Někteří bojovníci vyjeli z města malou bránou, aby udeřili
na Turky. Rychle se vrátili a opomněli ji zatarasit. Skupina tureckých
válečníků bránu prorazila a dostala se dovnitř. Nejdříve jednotlivci,
pak celý houf bojovníků, kteří postupně poráželi obranu města. Brzy
byl Cařihrad dobyt.**

bychom její jádro vůbec nenašli. Bylo by to, jako kdybychom odhazovali jednu slupku cibule za druhou ve snaze dobrat se jejího jádra. Pochopitelně bychom žádné nenašli, protože cibule jádro nemá. Je složena z jednotlivých vrstev. Archeologie nám pomáhá vyvarovat se takového rozporu, kdy bychom chtěli postavit proti sobě poselství Bible a historii.

Ačkoli mnozí učenci popírali existenci některých měst a panovníků, o nichž vypráví Bible, archeologickými výzkumy se v mnoha případech k velkému překvapení historičnost takových míst a králů mimořádně potvrdila. Na některé z těchto dokladů chci ukázat v tomto článku.

1. BELŠASAR JAKO POSLEDNÍ KRÁL BABYLONA

Pátá kapitola knihy Daniel představuje Belšasara jako vládce v Babyloně v polovině října roku 539 př. Kr., kdy bylo město dobyto Peršany. Mnozí tento údaj pokládali za mylný a postavu krále za vybájevou, protože posledním babylonským králem byl přece, jak známo, Nabonid.

Belšasar byl až do druhé poloviny 19. století z mimobiblických textů neznámý. Jeho jméno bylo poprvé nalezeno až v babylonských textech rozluštěných v šedesátých letech minulého století. Jak ukázaly mnohé klínopisné texty, Belšasar skutečně žil. Byl nejstarším synem novobabylonského krále Nabonida, který vládl v letech 556-539 př. Kr.

Dnes, kdy se už nedá popřít Belšasarova existence, se zase namítá, že neexistují žádné historické doklady o tom, že byl králem. Alespoň v tomto se prý tedy pisatel knihy Daniel (5,1-30; 7,1; 8,1) zmýlil. Je tomu skutečně tak?

Pořadí novobabylonských králů je následující: Nabopolasar (17. 5. 626 – 15. 8. 605 př. Kr.), Nebúkadnesar (7. 9. 605 – 8. 10. 562 př. Kr.), Amel-Marduk (Evil-merodak, 8. 10. 562 – 7. 8. 560 př. Kr.), Neriglísar (Nergal-Šaruššur, 13. 8. 560 – 16. 4. 556 př. Kr.), Labaši-Marduk (3. 5. 556 – 20. 6. 556 př. Kr.) a Nabonid (25. 5. 556 – 13. 10. 539 př. Kr.). Z uvedeného přehledu je jasné, že posledním králem Babylona byl Nabonid. To potvrzuje i Cháranská stéla o Nabonidovi, kterou v roce 1956 objevil archeolog Rice a v roce 1958 publikoval Gadd.

Je pravda, že se dosud nenašel mimobiblický text, který by přímo označoval Belšasara za krále.

Byl však nalezen dokument, který jasně říká, že Nabonid svěřil svému synu Belšasarovi království (sarrutum). Veršovaná zpráva o Nabonidovi zní: „Nabonid svěřil ‘tábor’ svému nejstaršímu /synu/, prvorozenému, vojsko po celé zemi poručil pod jeho /rozkaz/. /Všeho/ zanechal, svěřil mu království. A sám se odebral na dlouhou cestu. /Vojenská/ moc Akkadu pochodovala s ním. Odebral se do Teman /daleko/ na západě.“

Ačkoli Belšasar nebyl nazván přímo králem, ve zprávě se říká, že mu Nabonid „svěřil království“. V tom byla zahrnuta moc nad armádou a královské postavení. Královská moc obsahovala podle babylonských textů vydržování babylonských bohoslužebných míst, vzývání jeho a otcova jména při přísahách a přijímání daní ve jménu obou. Belšasarova králov-

Ossarium,
ve
kterém
byly
uloženy
Kaifášovy
kosti.

ská moc je patrna i z toho, že povoluje nájmy, vydává rozkazy a provádí administrativní zásahy týkající se chrámu v Erechu.

Všechny tyto funkce náleží králi. To znamená, že údaje z knihy Daniel nejsou nepřesné. Belšasar byl spoluvládce Nabonida.

Spoluvláda byla známa jak v Palestině, tak v Babyloně. Důkazy o tom nacházíme i v asyrsko-babylonské historii. Je známo, že v roce 659 př. Kr. asyrský král Sancherib dosadil svého syna Ašurnadin-šumina na trůn. V roce 668 př. Kr. král Esarchadón prohlásil svého syna Šamaššum-ukina králem nad Babylonií. Novobabylonský král Neriglísar označil svého otce Belšumiškuna jako krále Babylonií. Při novoročních slavnostech perský král Kýros povýšil svého syna Kambýsa na krále Babylonií.

Jestliže termín „král“ ve smyslu „spoluvládce“ bylo možno užít za asyrských, novobabylonských a perských vládců, je logické uzavřít, že Nabonid

Nálež	Místo	Novozákonní výskyt
IZRAEL		
Herodův chrám	Jeruzalém	četné zmínky
Herodův zimní palác	Jericho	v evangeliích
Herodium (možné místo Herodovy hrobky)	blízko Betléma	o Herodovi – např. Mt 2,19; L 1,9
Massada	jihozápad Mrtvého moře	srv. L 21,20
synagoga	Kafarnaum	Mk 1,21
rybník Siloe	Jeruzalém	J 9,7
rybník Bethesda	Jeruzalém	J 5,2
Pilátův kámen	Caesarea	L 3,1
nápis zakazující vstup pohanů do chrámu	Jeruzalém	Sk 21,27-29
kostra ukřižovaného muže	Jeruzalém	L 23,33
Petrův dům	Kafarnaum	Mt 8,14
Jákobova studna	Nábulus	J 4,5,6
MALÁ ASIE		
nápis v Derbe	Kerti Hüyük	Sk 14,20
nápis Sergia Paula	Pisidská antiochie	Sk 13,14
Diův oltář (satanův trůn?)	Pergamos	Zj 2,13
zdi ze 4. století př. Kr.	Asoss	Sk 20,13.14
chrám a oltář bohyně Artemidy	Efez	Sk 19,27.28
divadlo	Efez	Sk 19,29
řemeslnická dílna	Efez	Sk 19,24
sošky bohyně Artemidy	Efez	Sk 19,35
ŘECKO		
nápis o Erastovi	Korint	Ř 16,23
synagogální nápis	Korint	Sk 18,4
masný trh	Korint	1 K 10,25
kulturní jídelny	Korint	1 K 8,10
soud	Korint	Sk 18,12
náměstí	Filipis	Sk 16,19
vstupní brána pro závody	Isthmia	1 K 9,24.26
nápis o Galliovi	Delfy	Sk 18,12
Ignatiova cesta	Kavalla (Neapolis), Filipis, Apollonia, Tesalonika	srv. Sk 16,11.12; 17,1
nápis o představených města	Tesalonika	Sk 17,6
ITÁLIE		
Augustův hrob	Řím	L 2,1
Mamertinské vězení	Řím	2 Tm 1,16.17; 2,9
Via Apia	z Puteoli do Říma	Sk 28,13-16
Neronův zlatý dům	Řím	srv. Sk 25,10
Titův vítězný oblouk	Řím	srv. L 19,43-44; 21,6.20

svěřil Belšasarovi království v tomto smyslu. Belšasar působil jako král a spoluvládce Nabonida.

Na základě různých babylonských textů je zřejmé, že Belšasar měl výsady monarchy. Mohl být nazván králem, ačkoli jeho pozice byla podřízena postavení jeho otce Nabonida (nemohl např. bez přítomnosti svého otce slavit na jaře v Babyloně Nový rok). Tím, že mu Nabonid svěřil království, obdařil ho takovou autoritou, že mohl spravovat státní záležitosti jako král. V tomto směru znějí jako zcela nepodložená tvrzení a námitky některých učenců, že Belšasar neměl nikdy královskou moc a postavení.

2. BYL NABONID V DOBĚ PÁDU BABYLONA VE MĚSTĚ?

Kniha Daniel y 5. kapitole uvádí, že Belšasar byl ve svém paláci v Babyloně v době, kdy bylo město dobyto Médo-Peršany (verše 1-5.28) a že byl oné historické noci zabit (verš 30).

Někteří učenci tuto zprávu popírají. Tvrdí, že Belšasar nemohl být zabit v době pádu Babylona, protože v této fázi dobývání se nebojovalo. Město „padlo bez boje“ a nikdo při tom nezemřel, tím méně králův syn. To je ovšem přímé protirečení výroku z Da 5,30.

I přes tyto námitky zůstává faktem, že zpráva z Da 5 souhlasí s Xenofónem, který se zmiňuje o tom, že v noci, kdy město padlo, se v Babyloně slavil „svátek, při kterém všichni po celou noc pili a hodovali“, a že babylonský král byl oné osudné noci zabit, i když neuvádí královo jméno. Hérodotos ve svých Dějinách rovněž tvrdí, že v době pádu Babylona jeho obyvatelé slavili svátek, při němž „tančili a měli se dobře“, i když se nezmiňuje o smrti krále. Daniel, Hérodotos a Xenofón tedy shodně píšou o banketu v Babyloně v noci, kdy bylo město dobyto. Daniel a Xenofón se zmiňují o smrti krále, ale pouze Daniel uvádí jeho jméno – Belšasar. Co se však stalo s jiným babylonským králem, s Belšasarovým otcem Nabonidem? Kniha Daniel se o něm vůbec nezmiňuje. Vystává proto otázka, zda byl Nabonid v době pádu Babylona ve městě.

Z Nabonidovy kroniky, publikované poprvé v roce 1882, je jasné, že Nabonid nebyl v Babyloně, když město v polovině října roku 539 př. Kr. padlo do rukou Médo-Peršanů. Kronika líčí, jak Nabonid dva dny před pádem Babylona uprchl ze Sipparu

Přehled nejdůležitějších starobylých textů vztahujících se ke Starému zákonu

Název dokumentu	Jazyk	Doba vzniku	Charakteristika	Objeven nebo publikován
Amenemopetova moudrost	egyptština	rané 1. tis. př. Kr.	30 kapitol naučení, podobajících se Přísloví 22-24; mají nejbliže k starozákonní mudroslovné literatuře	1923
Babylonská kronika	akkadština	rané 6. stol. př. Kr.	obsahuje zprávu o dobytí Jeruzaléma Nebúkadnesarem v roce 597 př. Kr.	1956
Černý obelisk	akkadština	9. stol. př. Kr.	izraelský král Jehú platí daň asyrskému králi Salmanassarovi III.	1846
El-amámské dopisy	kenaanská akkadština	14. stol. př. Kr.	stovky dopisů napsaných zvl. kenaanskými pisáři, které ozřejmují sociální, politické a náboženské vztahy mezi Kenaanem a Egyptem za vlády faraonů Amenhotepa III. a Echnatona	1887
Elefantinské papýry	aramejština	pozdní 5. stol. př. Kr.	smlouvy a dopisy mezi Židy, kteří utekli do jižního Egypta po zničení Jeruzaléma roku 587/586 př. Kr.	1904
Enúma eliš	akkadština	rané 2. tis. př. Kr.	mýtus o babylonském bohu Mardukovi, který je povýšen na nejvyšší místo v panteonu; vypráví o stvoření světa	1876
Epos o Atrachasisovi	akkadština	rané 2. tis. př. Kr.	popisuje stvoření a starověké dějiny lidstva včetně potopy	1885
Epos o Gilgamešovi	akkadština	2. tis. př. Kr.	vládce Uruku Gilgameš prožívá mnoho dobrodružství včetně setkání s Utnapištimem, který jako jediný přežil velkou potopu	1846 při vykopávkách Ninive
Gezerský kalendář	hebrejština	10. stol. př. Kr.	školák z Izraele popisuje údobí zemědělského roku	1908
Hymnus na Atona	egyptština	14. stol. př. Kr.	opěvuje slunce podobným způsobem, jakým je opěvován Bůh v knize Žalmů (Ž 104)	1908
Chammurabiho zákoník	akkadština	18. stol. př. Kr.	obsahuje mnoho zákonů, podobných mojišiovské legislativě	1902

Kýrův cylindr	akkadština	6. stol. př. Kr.	perský král Kýros popisuje dobytí Babylona a vychvaluje svou štedrnost k městu a jeho bohům	1879
Lakišské dopisy	hebrejština	rané 6. stol. př. Kr.	nápisy na střepech z hliněných nádob popisují bezútesné dny, které předcházely obléhání Jeruzaléma Babyloňany v letech 588/6 př. Kr.	1935
Merneptahova stěla	egyptština	13. stol. př. Kr.	faraó Merneptah popisuje svá vítězství nad různými národy západní Asie včetně Izraele	1896
Méšova stěla (moábský kámen)	moáština	9. stol. př. Kr.	moábský král Méša se bouří proti nástupci izraelského krále Omriho	1868
Nabonidova kronika	akkadština	polovina 6. stol. př. Kr.	popisuje nepřítomnost krále Nabonida v Babylóně a dobytí města; jeho syn Belšasar vládne v Babylóně	1882
Nárek nad zkázou Uru	sumerština	rané 2. tis. př. Kr.	báseň o zničení města Elamity se podobá Pláči Jeremjášovu	1940
Sancheribův hranol	akkadština	rané 7. stol. př. Kr.	Sancherib živě popisuje dobývání Jeruzaléma v roce 701 př. Kr. za vlády krále Chizkijáše	849 až 1850
Sargonův nápis	akkadština	8. stol. př. Kr.	Sargon II. tvrdí, že v roce 722/721 př. Kr. dobyl Samariu a že odvedl do zajetí přes 27 000 Izraelců	1889
Simuhetův příběh	egyptština	20. až 19. stol. př. Kr.	egyptský služebník XII. dynastie odchází dobrovolně do vyhnanství v Sýrii a Kenaanu v patriarchální době	1909
Svitky od Mrtvého moře	hebrejština, aramejština, řečtina	3. stol. př. Kr. až 1. stol. po Kr.	několik stovek rukopisů a fragmentů obsahujících také kopie starozákonních knih; doklad o velmi spolehlivém předávání starozákonního textu, jeden z nejúžasnějších objevů 20. století	1947 v Kumránu
Šešonkův nápis	egyptština	10. stol. př. Kr.	seznam měst faraona Šešonka, která dobyl nebo která mu musela platit daň během jeho tažení v Judsku a Izraeli	1907
Šiloašský nápis	hebrejština	pozdní 8. stol. př. Kr.	popis výstavby vodovodního kanálu za vlády krále Chizkijáše	1880

a do Babylona se vrátil až po jeho dobytí. Po svém návratu byl zajat. V Nabonidově kronice se píše: „V měsíci tašritu, když Kýros zaútočil na akkadskou armádu u Opis na řece Tigris, obyvatelé Akkadu se vzbouřili, ale Nabonid zmatené obyvatelstvo pobil. Čtrnáctého dne byl Sippar obsazen bez boje. Nabonid utekl. Šestnáctého dne Gubaru (Ugbaru, řecky Gobryas), guvernér z Gutium, a Kýrova armáda vstoupili bez boje do Babylona. Když se Nabonid vrátil (do Babylona), byl uvězněn... V měsíci arachsamnu, třetího dne, Kýros vstoupil do Babylona... Gubaru (Ugbaru), jeho guvernér, ustavil místodržící v Babyloně.“

Nabonidova kronika tedy neprotiřečí informacím z Da 5, ale doplňuje je a ukazuje důvod, proč král Nabonid nebyl v Babyloně, když město padlo. Rovněž Bérósos, jak zaznamenal Josephus Flavius, se zmiňuje o tom, že Nabonid byl mimo Babylon v době jeho pádu. Kniha Daniel a Nabonidova kronika se tedy shodují v určení, kdo byl a kdo nebyl v paláci v noci, kdy město Babylon obsadili Peršané. Podle Bérósa Nabonid zemřel v exilu v Carmenii.

Biblická zpráva je i v tomto případě přesná a uvádí dějinný detail, který pozdějším historikům nebyl znám. Umísťuje do středu děje nikoli Nabonida, ale jeho syna Belšasara. Přitom je však zřej-

Stéla krále Méši z Moábu. Na fotografii lze dobře rozeznat dochované části stély a části doplněné podle papírových otisků.

Tabulky z Ebly	sumerština, eblajština	polovina 3. tis. př. Kr.	více než 15 000 obchodních, právních a literárních textů, popisujících kulturní a politické poměry předpatriarchální civilizace v severní Sýrii	1974
Tabulky z Mary	akkadština	18. stol. př. Kr.	přes 20 000 hliněných tabulek; dopisy a administrativní texty, které podávají detailní informace o zvycích, jazyku a osobních jménech, které odrážejí kulturu starozákonních patriarchů	1933 až 1935
Tabulky z Nuzi	akkadština	2. tis. př. Kr.	adopce, prodej prvorozenství a jiné právní dokumenty zřetelně ilustrují starozákonní patriarchální zvyky	1927
Tabulky z Ras Šamra	ugaritština	15. stol. př. Kr.	kenaanská božstva a vládci prožívají dobrodružství v eposech, které obohacují naše pochopení kenaanské mytologie, náboženství a starozákonní poezie	1929 až 1930

mé, že Daniel ví o existenci Nabonida, třebaže se o něm nikde nezmiňuje. Je to patrné ze zmínky, že Daniel bude „třetí“ v babylonském království (Da 5,7.16.29). Prvním babylonským vládcem byl totiž Nabonid, druhým jeho spoluvládce Belšasar a třetím se měl stát Daniel. Tak i tento historický detail potvrzuje hodnověrnost biblických zpráv.

3. ASYRSKÝ KRÁL SARGON II.

Velkým přelomem v pohledu na nejstarší dějiny lidstva byl objev Paula E. Botty, který při svých archeologických výzkumech v ruinách města Chorsabádu odkryl v roce 1843 palác krále Sargona II. Do té doby byla existence tohoto asyrského panovníka považována za výplod fantazie proroka Izajáše, který se o něm zmiňuje v jednom ze svých proroctví (20,1), navíc jeho jméno bychom marně hledali v seznamu asyrských králů, který byl nalezen již dříve.

Objevení prvního asyrského paláce nebylo jen novinářskou senzací, ale i novinkou prvního řádu pro vědu. Až dosud byl totiž za kolébkou lidstva považován Egypt. Vždyť nikde jinde na světě nebylo možno sledovat dějiny lidstva do tak dávné minulosti-

pokračování na str. 28

JSEM NENAPRAVITELNÝ OPTIMISTA

Výstavy:

- 1983 Olomouc
- 1985 Rožnov
p. R.
- 1987 Praha
- 1989 Litovel
- 1990 Olomouc
- 1990 Bílá
Lhota
- 1990 Trier
(SRN)
- 1991 Bouzov
- 1992 Koblenz
(SRN)
- 1992 Neuburg
(SRN)
- 1992 Aalborg
(Dánsko)
- 1993 Olomouc
- 1993 Luzern
(Švýcarsko)
- 1994 Přerov
- 1994 Hannover
(SRN)

Rozhovor s keramičkou Martou Lipusovou

Na Žerotínově náměstí v historickém centru Olomouce stojí dům, jehož historie se píše už více než půl tisíciletí. Seznam jeho majitelů v záznamech archivu začíná r. 1450 jménem rytíře Markvarta. Pak následují různí měšťané a řemeslníci, hrabě Karel Podstatský, radní sluha, lazebník... Posledními v seznamu majitelů jsou Marta a Jiří Lipusovi, s kterými jsem strávil jedno lednové odpoledne. Kromě jiného i tím, že jsem jim kladl následující otázky.

Naučila
jsem
se
na
ní
kromě
jiného
dívat
se
na
život
s vírou,
vidět
na
něm
to
lepší,
a
tím
horším,
které
nemohu
změnit,
se
netrápit.
Dá se
řít,
že
jsem
nena-
pravitelný
optimista.

Marta, úvodem taková obligátní otázka: mohla bys nám stručně představit vaši rodinu?

ML: S mým drahým mužem je nám dohromady 74 let, ale cítíme se – tedy jsme – stále mladí, šťastní, veselí a krásní... Jiří je – naštěstí pro mne – technický talent, odborník přes telefonní ústředny a také mi postavil keramickou pec.

Když jsme se s Jiřím „zaláskovali“, už tenkrát v 19 letech jsme se domluvili, že bychom chtěli 3 děti, z toho nejméně dvě adoptované. Později jsme to vzali vážně a uskutečnili, takže:

Nejstarší Honzík (je mu téměř 17) odmalíčka miluje hudbu a od pěti let, kdy jsme ho poprvé uviděli a začali mít moc rádi, toužil hrát na flétnu a housle. Věřím, že svůj hudební talent, ten úžasný dar od Boha uplatní tak, aby byl v životě šťastný, přes všechny současné krize a trable, které si každý dospívající človíček chce prožít po svém.

Markétka (má 10 roků) od svých prvních krůčků stále zkoušela tančit a donedávna tvrdila, že bude baletkou. Přestože jsme jí to přesvědčení nikterak nevyvraceli, zřejmě po informacích paní trenérky z gymnastiky změnila názor a začíná se také věnovat modelování. Hraje na flétnu, moc rády si spolu pro radost zamuzicírujeme a Markétka má ještě jeden z krásných darů – umí se radovat ze života.

Matouš (8) – už od tří let se mnou moc rád pracuje a nejšťastnější je, když si v dílně navleče svůj ušmudlaný plášť a zaboří prsty do hlíny. Jedním z jeho velkých plánů je, že by rád jednou na Nové zemi postavil krásný hrad...

FOTO AUTOR

Jiří, Marta, Matouš, Jan a Markétka

Jaká byla ta tvoje cesta životem – která tě nakonec dovedla k práci s hlínou?

ML: Měla jsem to štěstí, že jsem vyrůstala ve věřící rodině a jsem moc vděčná svým skvělým rodičům za ten úžasný pocit sounáležitosti a lásky, kterou jsme u nich prožívali po celé krásné dětství. Sama na sobě jsem si však vyzkoušela, že víru nemůžeme zdědit po předcích, víra se musí prožít.

Já osobně jsem začala „věřit“ a poznala sílu modlitby až v 15 letech, kdy mě lékaři začali připravovat na to, že mi budou muset amputovat pravou ruku. Celých 7 dlouhých let, kdy jsem spoustu času prožila v nemocnici a v léčebnách po opakovaných operacích, jsem svou nemoc nebrala moc vážně, neboť na všechno si člověk časem zvykne, i na bolest.

Teprve představa, že bych už nikdy do ruky nevzala tužku, štětec, špachtličku na modelování, mě úplně přitlačila k zemi a zároveň přiblížila k Bohu jakoby na dosah. Byla to krásná komunikace, stálý kontakt s ním a nikdo mi nemůže vzít tu úžasnou zkušenost víry a modlitby... V té době jsem byla také pokřtěna a během dvou měsíců úplně zdravá.

To byla první část Boží cestičky – uzdravení, abych mohla s hlínou vůbec pracovat, a druhá následovala hned potom, když jeden pan sochař ohodnotil jedno mé dílo – takového hubeného, smutného koníčka z moduritu – slovy: „Holka, tenhle dar od Pána Boha nemůžeš nechat ležet ladem!“ Tenkrát jsem od něj poprvé uslyšela, že existuje keramická škola v Bechyni, a konečně věděla, co bych hrozně moc chtěla.

Dnes vím, že zrovna tahle cesta, tenkrát pro mě nepochopitelně složitá a klikatá, kterou mě Bůh vedl, byla pro mne, toho zarputilého a sveřepého človíčka, ta nejlepší. Naučila jsem se na ní kromě jiného dívat se na život s vírou, vidět na něm to lepší, a tím horším, které nemohu změnit, se netrápit. Dá se říct, že jsem nenapravitelný optimista. Můj vzácný muž mi tohle mé „vznášení se nad realitou“ někdy vytýká a označuje můj druh optimismu za nebezpečný. Ale krásně se s ním žije!

Jakou keramiku děláš a jak ji děláš?

ML: Z úcty k hlíně zásadně nepoužívám žádné sádrové formy, ze kterých se vytahují odlitky, kterými jsou naše obchody a krámky bohatě zásobeny. Každá moje nádoba, od

velkých džbánů až po miniaturní hrníčky „na sbírání moudrosti“ točené maličkem, vzniká na mém prastarém hrnčířském kruhu. Ten pochází z keramické školy v Bechyni, která letos slaví přesně 111 let svého trvání. Kruh je přibližně stejného stáří, ale stále perfektní. Stačí lehounce roztočit jeho 150kilové dubové kolo a pak už jen tiše šumí, hlína poslouchá a „roste“ pod rukama, které ji musí napřed přitlačit, vytáhnout a pak už jen hladit... Kruh je mým tichým, mlčenlivým kolegou a já si za něj vlastně chodím odpočívat od spousty jiné práce.

Hlínu musíš mít rád, mít k ní vztah – potom teprve člověk s úžasem zjistí, že se mu podařilo zanechat v ní dotyk své ruky, vdechnout jí své poselství. Myslím si, že ta hlína, když to člověk dělá opravdu s láskou, tak by to mělo oslovit a něco říct. A věřím, že se mi to podařilo, aspoň trochu. Snažím se třeba dělat nějaké reliéfy nebo keramiku, která je inspirovaná např. biblickým veršem. Děláním ale i různé další věci – fontánky, žardiniéry, hrníčky, tácky, misky, džbány...

Co ti dává tvoje práce?

ML: Naučila mne trpělivě čekat, nevzdávat se, zkoušet to znovu, z neúspěchu udělat cennou zkušenost, s kterou to příště dopadne lépe. Také mi stále připomíná, jakou neskutečnou trpělivost má s námi ten „nebeský Hrnčíř“. Krásně to vyjádřil biblický prorok Jeremjáš, skrze kterého nám Bůh říká: „Hle, jste v mých rukou jako hlína v rukou hrnčíře...“

Na tato slova často myslím, když беру do ruky ten čistý, zázračně tvárný materiál, který byl ještě nedávno hroudou vytrženou ze země, plnou kamínků, kořenů, plevelu a nečistot, rozpraskanou a drolicí se v prstech. Kolik lásky, trpělivosti a času mi ten nebeský Hrnčíř věnuje, než mě toho všeho špatného zbaví, než ze mne uhněte tvárnou, čistou hlínu, která se poddá jeho ruce, aby z ní mohl udělat krásnou nádobu?

Vidím, že vedeš i keramický kroužek.

ML: Každou středu odpoledne je u nás dům a ateliér otevřený pro dvě skupinky dětí, které se vystřídají po dvou hodinách. Chodí se sem odreagovat ze školy, kde prožívají spoustu stresových situací, a z hlíny dělají krásné věci. Mám je všechny, ty krásné malé lidi moc ráda, raduji se z jejich úspěchů a mám hezký pocit, že hrnčíři, keramici

a sochaři nevyhynou, protože několik mých žáčků už studuje na různých uměleckých školách...

Já vím, že kromě „hlíny“ se mimo jiné věnuješ i opuštěným dětem a adoptivním rodinám. Jakým způsobem?

ML: Těch mých aktivit je už tolik, že se sama divím – ale když už, tak to chci dělat s nadšením. Před lety jsme si u nás doma založili takový klub pěstounů, protože jsme cítili potřebu vzájemně se sdílet a pomáhat si při řešení podobných problémů s dětmi v adopci nebo pěstounské péči. Setkávali jsme se společně s rodinami z našeho adventistického společenství, někteří se nadchli tím, jak je to krásné, dát opuštěnému človíčkovi mámu a tátu, a tak se stalo, že v našem společenství máme teď několik pěstounských rodin, stejně jako mezi našimi známými a přáteli, a neustále jich přibývá. Na Vánoce jsme si do některých rodin vzali děti z dětského domova, pro které si nikdo nepřijel. Snažili jsme se jim všem udělat radost, což bylo tak snadné! Byly tak šťastné a vděčné za každý úsměv, pohlázení a laskavé slovo.

Ve Sdružení pro pomoc dětem bez domova zvaném ISIS, které pracuje pod Fondem ohrožených dětí, se snažíme hledat pro děti vhodné pěstounské rodiny, spolupracovníky a sponzory, kteří jsou ochotni přispět na jejich potřeby. Patří sem i předávání zkušeností z pěstounské péče v jiných zemích. Jezdí sem už několik let různí odborníci, psychologové... i ze zahraničí. Všechny opuštěné děti na celém světě mají podobné trápení a mám z toho vždycky obrovskou radost, když některému z nich pomůžeme najít rodinu, kde je s láskou přijmou.

Kruh je mým tichým, mlčenlivým kolegou a já si za něj vlastně chodím odpočívat od spousty jiné práce. Hlínu musíš mít rád, mít k ní vztah – potom teprve člověk s úžasem zjistí, že se mu podařilo zanechat v ní dotyk své ruky, vdechnout jí své poselství.

Máte velkou rodinu. Co je podle tebe pro její život to nejdůležitější?

ML: Naše rodina mi nikterak velká nepřipadá a s radostí bych ještě nějakému človíčkovi dala mámu a tátu, pokud by o ně stál.

Nejdůležitější v rodině i v manželství je asi hned vedle lásky odpuštění. Jinak oceňuji svobodu říci svůj názor, abychom nebyli nuceni chovat se pokrytecky. Tomu všemu se můžeme učit od Ježíše, on nikdy nikoho nezotročoval.

Jsem moc ráda, že se nám s Jiřím v našem společném životě daří respektovat takovou tu osobní svobodu navzájem, abychom se necítili uvázaní a otrávení. Já přeji svému milému jeho muzicírování s křesťanskou skupinou Adventon a on zase akceptuje moji lásku k hlíně, cestování k lidem, výstavy, slety keramiků, jakož i bláznivé nápady.

To, že ani naše milované děti nemůžeme vlastnit, že je máme pouze na krátký čas svěřené a že jsme tu pro ně, abychom je vypravili do života, to si možná uvědomují – nebo se s tímto zjištěním daleko lépe vyrovnávají adoptivní rodiče než vlastní. Asi proto, že je na tento úkol připravují jak odborníci už při podávání žádosti, tak i jejich blízcí otázkami typu: „Strašně riskuješ! Nevíš, co ti z ‘toho’ může vyrůst...“ a podobné dobře míněné rady, které uvádím ze zkušenosti.

Jde o to, dát opuštěným dětem prožít krásné dětství, poskytnout vzor rodiny, ukázat cestu, jak mohou být šťastné, dát jim lásku a úctu k sobě a ostatním, prostě – dát jim šanci. Jestli ji od nás přijmou, to už musíme nechat na nich a na Pánu Bohu. Modlit se a věřit.

A podle tebe, Jiří, co je v rodině nejdůležitější?

JL: Především je to velká míra tolerance, které se musíme stále učit, aby rodina dobře fungovala. Pak si myslím, že hlavně v rodině musí existovat taková soudržnost, pomáhat si a vědět, že mám vždycky kam jít.

Rodina je pro mne základ všeho: lásky, porozumění a lidského štěstí. A taky je to bezvadná škola pro nás všechny.

Marto, co ti dává víra?

ML: Víra, rodina, lidé, práce, to všechno mi splývá a souvisí dohromady. Už jsem řekla, že víra mi dává můj životní optimismus, tu úžasnou jistotu, že Bůh o mně ví, že jsem v jeho rukou, že bude všechno tak, jak si

on přeje, a proto se nebudu trápit, protože on ví, co dělá a proč.

Všichni milujeme své děti, přejeme jim, aby byly v životě šťastné, tak jako jsme šťastní my, svým životem se jim snažíme ukázat tu dobrou cestu, ale on ten človíček, pro kterého bych udělala všechno na světě, abych mu pomohla – nechce, aby mu někdo pomáhal, chce si zkusit jít opačným směrem. A tady mají všichni věřící rodiče obrovskou pomoc, víra nám dává ujištění, že se nemusíme trápit, protože Bůh o nás ví, i o tom zatoulaném človíčkovi, kterému stále nabízí lásku, odpuštění a návrat.

Co dává víra tobě, Jiří?

JL: Jistotu, že kdyby všechno zklamalo, víra zůstává. To je rozdíl mezi nevěřícím, který neví, jak dál, a věřícím, protože když se ocitneme na dně, tak tam máme vždycky to „lano“ – pomoc shora.

Díky Bohu, z vlastní zkušenosti mohou říci, že to „lano“ mi pomohlo častokrát v různých situacích a bez něj by spousta situací a životních etap skončila daleko hůře. Bůh a jeho lano – to je to fantastické, co nikdy nezkame, pokud si to člověk uvědomí a drží se toho.

Musím říci, jak vás tak pozoruji a poslouchám, připadáte mi nějakí „bezproblémoví“. Nebo se mýlím?

ML: Zdání klame! Ale když se problémy vyskytnou, říkám, že jsou od toho, aby se vyřešily, a mohu říct, že mi nevadí problémy a těžkosti, protože to všechno přece patří k bohatému a pestrému životu. Vždycky jsem si přála prožít manželství, kde by bylo všechno, jen ne stereotyp a nuda, a jen ne s pohodlným mužem, neboť líný, pohodlný člověk byl vždycky v mých představách spojen se starým, břichatým člověkem v papučích před televizí, kterak zuřivě sleduje kopanou a ještě zuřivěji něco přežvykuje. Věřím pevně, že tuto strašnou představu můj milý Jíra nikdy nesplní a já mu k tomu nikdy nebudu dělat předpoklady. Malé problémy by se mohly brát jako „rozvíčka“ a příprava na případné větší.

Myslím si, že všechno, čím v životě procházíme, ať je to špatné nebo dobré, vždycky nás to nějak obohatí, trápení nás přetaví jako oheň v peci hlínu, aby byla odolná.

OTÁZKY Kladl PETER POLAŠKO

Z dílny
Marty Lipusové.

„Ahóóój!“ –
zdraví děti
z keramického
kroužku Marty
Lipusové.
Práce
v keramickém
kroužku.

O S V Ě T I M

Doktor Aribert Heim byl po určitou dobu lágrovým lékařem v Mauthausenu. Přijel transport Židů z Holandska. Heim si vybral několik mladých mužů, mezi nimi i dvanáctiletého chlapce. Simon Wiesenthal to ve svém díle „Spravedlnost, nikoli pomsta“ popisuje takto: „*Když ho položili na operační stůl, byl předvídanější než mnozí dospělí. Věděl, že ho čeká smrt. Začal se nahlas modlit. Se sepjatýma rukama se v modlitbě loučil se svými rodiči.*

Dr. Heim mu pozorně naslouchal. Když chlapec zmlkl, začal mu laskavým hlasem vysvětlovat, asi jako kdyby přesvědčoval dítě o nezbytnosti operace mandlí, proč musí být Židé vyhubeni. Mají na svědomí všechno zlo na celém světě a především tuto válku. A pak chlapce usmrtil vstříknutím jedu do srdce.

Ostatní z těch šesti milionů zahynuli mnohdy ještě za strašnějších okolností. Tento hrůzný čin vykonali lidé z národů tzv. „křesťanských“. Co si asi o takovém náboženství musí Židé myslet?

Historie svědčí

Simon Wiesenthal soudí na základě historických faktů, že antisemitismus má „určité katolické kořeny“. Dodejme však, že ho nebyl ušetřen ani Martin Luther. V holocaustu tak nakonec vyvrcholilo tisícileté pronásledování židů v evropských zemích.

Vzpomeňme první křížovou výpravu vyhlášenou papežem Urbanem II. roku 1095 s cílem osvobodit Jeruzalém od mohamedánů. Účastníkům se slíbila tučná kořist, zrušení poddanství, odpuštění dluhů a věčná blaženost. Vedle rytířů se tak do řad křížáků hrnuly hordy povalečů, zlodějů, podvodníků a vrahů z celé Evropy. Když se tyto obrovské zástupy vydaly na cestu, nikdo z nich – ani jejich vůdcové – netušil, jak daleko je do Jeruzaléma. První vlna té nejhorší spodiny, zneklidněná po týdnech pochodu, že Jeruzalém se neobjevuje, dorazila k Rýnu, kde ve městech Trevíru, Mohuči, Wormsu a Kolíně nad Rýnem žilo již téměř 200 let mnoho tisíc Židů. Tu někdo vykřikl tu osudovou větu, která měla ještě tolikrát ospravedlnit obyčejné vraždění a loupení na tomto lidu: „*Židi jsou tu, židi, jsou to taky pohani, oni ukřižovali Krista Pána, vyhubte*

je!“ Toho jara roku 1096 bylo povražděno přes 3500 židů.

O 300 let později byla Evropa zasažena hroznou morovou ranou. Během dvou let 1348-1349 zemřelo na tento mor zvaný „černá smrt“ 25 milionů lidí. Vypukl v Číně a krysy ho přinesly přes celou Asii až do Evropy. Někteří církevní hodnostáři za jeho původce označili židy. Otrávením studní prý chtěli vyhubit křesťany. Tak byl lidem předhozen viník jejich utrpení – židé. Následky byly strašné.

Letopisec Dissenhofen napsal: „*Během jednoho roku byli upáleni všichni Židé od Kolína nad Rýnem až po Rakousko... Zdálo se, že nadešel konec pro veškeré židovstvo, že se již dovršil čas předpovídaný proroky.*“

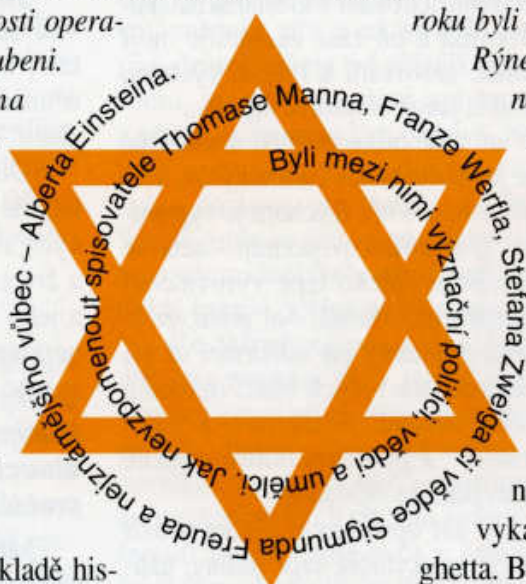
Pokračující utrpení

Utrpení Židů však pokračovalo. V památném roce objevení Ameriky Kolumbem byli vyhnáni ze Španělska všichni Židé žijící tam staletí. Šli do Itálie, Německa, Polska – i do našich zemí. Zde jim však byla vykázána k pobytu jen určitá místa – ghetta. Byli bez právního postavení, považováni jen za služebníky královské komory. Měli zakázáno provozovat běžná řemesla a zůstal jim k obživě jen obchod a peněžnictví. Až s hrůznou pravidelností se vždy, když zbohatli, stávali obětmi pogromů. A to jak v německých zemích, tak v Polsku nebo Rusku.

Po Francouzské revoluci – vlivem osvícenství a díky celkovému rozmachu humanismu – se zdálo, že i Židům nastávají lepší časy. Antisemitismus však měl hluboké kořeny. Ještě v polovině minulého století byl velký anglický státník Benjamin Disraeli napaden v parlamentu jistým lordem pro svůj židovský původ. Disraeli mu však pohotově odpověděl: „*V době, kdy předkové zde ctihodného lorda byli polonahými divochy na neznámém ostrově, byli moji předkové kněžími v Šalomounově chrámu.*“

Tragédie dvacátého století

Začátkem našeho století se zdálo, že už je s antisemitismem konec. Židé pomalu splývali s obyvateli zemí, ve kterých měli mnozí již blahobytné postavení. Byli mezi nimi významní politici, vědci a umělci. Jak

Nádraží v Osvětimi roku 1944. Tato fotografie příslušníka SS zachycuje jeden z židovských transportů z Maďarska na cestě k táboru.

MUSELO TO BÝT?

V koncentračních táborech druhé světové války zahynulo šest milionů Židů. Pouhé číslo nám mnoho neříká. Nezasahuje naše city. Když však z té masy vyjmemé jednoho člověka, teprve potom na nás dolehne hrůza a zděšení nad oběťmi i jejich katy. Osvětim překračuje kapacitu rozumu a chápání. Neumíme si představit to, co sami představujeme. M. Gorkij kdysi řekl: „Člověk – to zní hrdě.“ Po Osvětimi, Mauthausenu a Buchenwaldu nám zbývá jen mlčení a stud. Hle, co také dokáže člověk.

nevzpomenout spisovatele Thomase Manna, Franze Werfla, Stefana Zweiga či vědce Sigmunda Freuda a nejznámějšího vůbec – Alberta Einsteina.

Když poprvé zaslechli jméno Adolf Hitler, nikdo mu nevěnoval pozornost. Když se později ve dvacátých letech stával se svými křiklouny v hnědých košilích známější, stále ho nebrali vážně. „Byl nejméně figurou, jakou jsme znali,“ napsal ve vzpomínkách Simon Wiesenthal. Intelektuálové se nad tím „agitátorem z mnichovských pivnic“ jen ušklíbli.

Nikdo z evropských Židů v roce 1933, kdy se Hitler stal německým kancléřem, nepovažoval za možnou ani tisícinu z toho, co se potom stalo. „Něco takového nemůže mít ve dvacátém století trvání,“ říkali. Věřili v existenci německého, evropského a světového svědomí. Krutě se zklamali – jako mnohý, kdo spoléhá jen na to „dobré svědomí“ člověka.

Stefan Zweig ve svých vzpomínkách „Svět včerejška“ napsal: „To nejtragičtější na této židovské tragédii dvacátého století bylo, že ti, co ji prožívali, v ní nemohli najít už žádný smysl. Minulé generace trpěly za své náboženství, za to, že se vědomě odlišovaly od ostatních národů země.“

Židé dvacátého století však už žádným společenstvím nebyli..., chtěli se rozplynout ve všeobecnosti, jen aby měli pokoj od pronásledování. Byli to vlastně Francouzi, Němci, Holanďané nebo Rakušané. Ani si vzájemně nerozuměli. A nyní znovu vyhnanství a pronásledování, které se od dob Egypta stále vrací.

Ale proč? Proč tento osud stíhá právě je? Co bylo důvodem, co smyslem, co jeho cílem? Proč? – A nikdo neznal odpověď.“ (S. Zweig, „Svět včerejška“, str. 366)

Proč?

Někdo z křesťanů se může domnívat, že zná odpověď: „Vždyť to bylo předpověděno jako Boží trest za to, že ukřižovali Ježíše Krista.“ A právě z této myšlenky vyvěrá antisemitismus, byť by to někdo sebevíce popíral.

A přitom přece – příčinou Kristovy smrti byly hříchy každého z nás (viz 1 Kor 15,3 nebo Iz 53,5: byl „... proklán pro naši nevěrnost...“).

Na druhé straně je tomu tak, že v Bibli je mnoho předpovědí týkajících se budoucího údělu židů. A ve svém naplnění jsou opravdu předivné.

Připomeňme si dvě proroctví – Mojžíšovo a Ježíšovo. Mojžíš jim předložil dvě možnosti, dva úděly, které je očekávají. Záleží však na jejich jednání:

❖ 5 Moj 28,1.2: „Jestliže budeš opravdově poslouchat Hospodina..., vyvýší tě Hospodin, tvůj Bůh,

nad všechny pronárody země. A spočinou na tobě všechna tato požehnání...“

❖ 5 Moj 28,15: „Jestliže však nebudeš Hospodina, svého Boha, poslouchat..., dopadnou na tebe všechna tato zlořečení...“

❖ 5 Moj 28,25: „... Budeš obrazem hrůzy...“

❖ 5 Moj 28,33: „... napořád budeš týrán a utiskován po všechny dny...“

❖ 5 Moj 28,37: „Budeš předmětem údesu, pořekadel a posměchu mezi všemi národy...“

❖ 5 Moj 28,64: „... Hospodin tě rozptýlí do všech národů od jednoho konce země do druhého...“

Ježíšovo proroctví zaznělo v okamžiku, kdy zmučený, zkrvavený, zbičovaný římskými žoldnéři šel ulicemi Jeruzaléma na popravu a jeruzalémské ženy nad ním plakaly. „Ježíš se k nim obrátil a řekl: ...nade mnou neplačte! Plačte nad sebou a nad svými dětmi...“ (Luk 23,27-30)

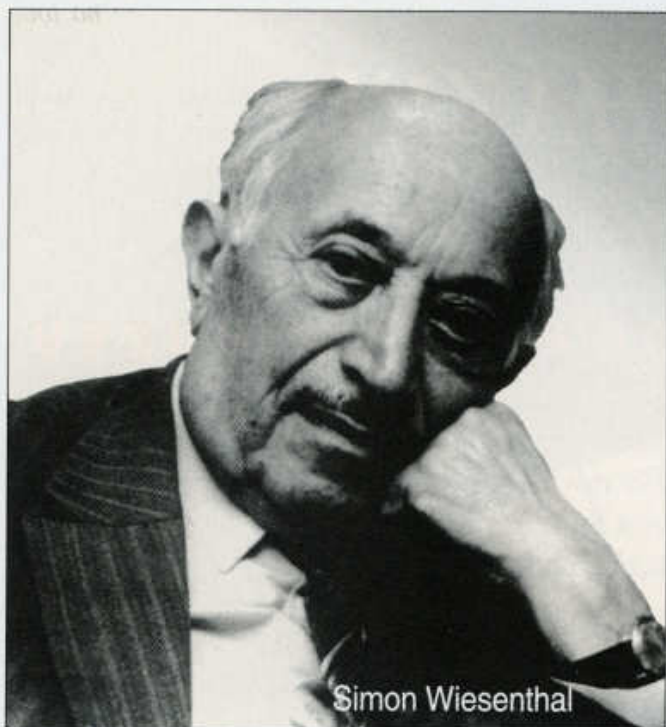
Anne Franková zemřela 12. 3. 1945 jako šestnáctiletá v koncentračním táboře v Bergen-Belsenu. Jako čtyřletá emigrovala v r. 1933 se svými židovskými rodiči do Holandska. Po okupaci

země se Frankovým zpočátku dařilo skrývat se před nacisty u jedné holandské rodiny v Amsterdamu. Několik let žili neobjeveni na půdě, kde je přátelé zásobovali jídlem. V deníku, který si v té době psala a jenž se později stal jednou z nejčtenějších knih, vyličila svůj život ve skrýši. Krátce před koncem války byla rodina přece jen vypátrána a deportována. Anne se stala obětí jedné z posledních vyhlazovacích akcí.

Žasneme, jak brzy se Ježíšova slova naplnila. Za 40 let potom dobyli Římané Jeruzalém a utrpení jeho obyvatel bylo hrozné.

Německý císař Vilém se kdysi otázel svého dvorního kazatele, zda mu může ukázat nějaký jasný důkaz, že Bible je Božím slovem. Ten mu odpověděl: „Veličenstvo – židé.“

Jak plynula staletí – znovu a znovu se na tomto jedinečném lidu naplňovaly tyto chmurné předpovědi...

Simon Wiesenthal

Lze však proroctvím Bible vysvětlovat a dokonce ospravedlňovat pronásledování Židů? Rozhodně ne. Vždyť pronásledováním Židů pošlapávaly křesťanské národy základní Ježíšův příkaz o lásce k bližnímu. Když Bůh skrze proroky zjevil, co se bude v budoucnosti dít nebo jak budou lidé jednat, to ještě neznamená, že s tím také souhlasí.

Ne nezvratitelná osudovost

Pán Ježíš řekl učedníkům: „Jeden z vás mne zradí.“ Jidáš to skutečně udělal. Omlouvá však tato předpověď jeho zradu? Ne. On nebyl k tomuto svému činu předurčen nějakou nezvratitelnou osudovostí. Ježíš by sice zrazen byl, ale nemusel to být zrovna Jidáš, který vzal na sebe roli zrádce. Rozhodl se k tomu zcela svobodně, bylo to jeho rozhodnutí vyšlé z temných hlubin jeho srdce.

Bůh viděl dopředu osud židů během dějin a zjevil ho ve svém slovu. My vidíme, že se to tak skutečně odehrálo. Když známe osud holandské židovské dívky Anne Frankové, po které zůstal jen její deník, vybaví se nám slova předpovědi: „Tvůj život bude viset na vlásku, v noci i ve dne se budeš chvět strachem a nebudeš jist svým životem.“ (5 Moj 28,66)

Bez ospravedlnění

Proroctví se naplnilo. Je důkazem, že Bible je Boží dílo vytvořené skrze lidské nástroje a že je jí možné plně důvěřovat. V žádném případě však biblická proroctví neospravedlňují holocaust, jak se nazývá vyhubení Židů ve 2. světové válce. Bylo to absolutní zlo, pro-

tože člověk byl trestán za skutečnost, kterou nejen nezpůsobil, ale nemohl ani nijak ovlivnit.

Immanuel Kant napsal: „Narození není činem toho, kdo se narodil.“ Proto nikdo nemůže být volán k odpovědnosti za svůj původ, za to, že je Žid či Němec.

Prorok Ezechiél nám zapsal Boží stanovisko k otázce viny a trestu: „...syn nebude pykat za nepravost otcevu a otec nebude pykat za nepravost synovu...“ (Ez 18,20)

Předivná budoucnost

Výsledky lidského snažení a úsilí v dějinách jsou předivné. Neodpovídají tomu, co lidé na počátku svým jednáním zamýšlejí. Hle, jaké jsou následky Hitlerových úmyslů.

Místo čisté árijské rasy se stalo Německo místem, kde žijí lidé různých ras. Místo zničení židovského národa naopak zanikla Hitlerova říše, která měla trvat „tisíc let“. Dnes Židé říkají: „Bez holocaustu by nebylo státu Izrael.“ Tato hrozná zkušenost je vyburcovala k rozhodnému úsilí, k vytvoření vlastního státu. Jejich utrpení vedlo vítězné mocnosti, především USA, aby jim to umožnily. Otázkou je, k čemu dále vytvoření tohoto jejich státu povede.

Přáli bychom tomuto těžce zkoušenému lidu, aby se na nich po hrozbách naplnilo i Boží zaslíbení: „Když... si to vezmeš k srdci... a navrátíš se k Hospodinu..., shromáždí tě zase ze všech národů..., uvede tě do země, kterou obsadili tvoji otcové...“ (5 Moj 30,1-6)

LUDVÍK ŠVIHALEK

Oběti koncentračních táborů

V letech 1939-1945 národní socialisté zlikvidovali v koncentračních táborech asi čtyři až šest mil. Židů a přinejmenším 500 000 nežidovských vězňů. Jen v táboře Osvětim bylo z rasistických a politických důvodů vyvražděno 2,5 mil. lidí. O genocidě Židů v Evropě existují přibližně tyto minimální údaje:

Polsko 2 350 000
Sovětský svaz 700 000
Československo 233 000
Rumunsko 200 000
Maďarsko 180 000
Německo 160 000
Holandsko 104 000
Francie 60 000
Rakousko 58 000
Řecko 57 000
Jugoslávie 55 000
Belgie 25 000
Itálie 8 500

KDE SE PROCHÁZEL DANIEL

NA NÁVŠTĚVĚ V PERGAMSKÉM MUZEU

Ištarina brána ze starověkého Babylona patří určitě mezi nejzajímavější exponáty Pergamského muzea.

Berlín dnes bezpochyby patří mezi nejdůležitější evropská centra politiky, ekonomiky i kultury. K velice navštěvovaným místům tohoto velkoměsta patří část zvaná „Ostrov muzeí“, na kterém stojí i to snad nejslavnější berlínské muzeum – tzv. Pergamské.

Pergamské muzeum – muzeum Přední Asie

V muzeu Přední Asie v Berlíně je jedna z největších sbírek asijských dějin a umění. Toto oddělení bylo založeno v roce 1899 jako samostatná sbírka ve svazu tehdejších Královských muzeí. Svou vlastní podobu dostala výstava sbírek teprve koncem dvacátých let, kdy našla své místo v nově postaveném Pergamském muzeu.

Zmatky druhé světové války přestála sbírka díky vedení muzea sice ne beze škody, ale přece tak, že výsledná bilance zní: Celkový stav oddělení zůstal zachován! Výstava byla znovu otevřena už v roce 1951! Dnes ji shlédne více než milion návštěvníků ročně. Ano, tahle návštěva stojí za to!

„A nic nedokázali“

Když navštívím Pergamské muzeum, jdu vždy nejprve do místnosti s nálezy ze Sýrie a Malé Asie. Ne že by zde byla nejdůležitější atrakce výstavy, ale visí tam reliéf mého „přítele“ Kilamuwa. Že nevíte, kdo to je? No, kromě toho, že kolem roku 830 př. Kr. ovládl syrsko-fénické město Sam'al, mnoho toho o něm také nevím.

Spíše než on samotný mě fascinuje nestoudný obsah jeho vládního prohlášení: „Já jsem Kilamuwa, Hagyův syn. Gabbar byl král... a nedokázal nic. Potom panoval Y'dy a nedokázal nic. Potom přišel můj otec Hagya, ale také nedokázal nic. A pak byl můj bratr Sa'il králem, ale ani on nedokázal nic. Zato já, Kilamuwa... – vše, co jsem už dokázal, nedělal žádný můj předchůdce...“ Proč mě toto prohlášení fascinuje? Protože ukazuje, jak málo se člověk v průběhu tisíciletí změnil. Už tehdy šlo velikánům spíš o předvedení sebe a o seberealizaci. Hnán touhou prosadit svou osobu, potlačil všechno, co mu stálo v cestě.

Detail lva z babylonské „ulice procesí“.

Jaký důvod by jinak měli mnozí egyptští vládci k tomu, aby nechali dlátem zahladit nápisy svých předků vytesaných do kamene? Proč by se jinak dodnes falšovaly, když ne s tím úmyslem, aby se pravda naklonila k vlastnímu prospěchu nebo k ospravedlnění pochybných cílů? Toto zvláštní, přece však ne neobvyklé chování se táhne celými dějinami jako červená nit. Je mylné domnívat se, že se člověk může udělat lepším tím, že druhého snižuje nebo hanobí. Jenom morální hodnoty dávají člověku správný profil. Ne však demagogická propaganda.

„Budeš zachovávat jeho práva a příkazy...“

V jedné z dalších místností muzea nás bezpochyby upoutá sádrový odlitek sloupu, na kterém je zákon krále Chammurabiho (1792-1750 př. Kr.). Tento odlitek ve starobabylonském klínovém písmu patří k nejstarším na světě. V 282 paragrafech se pojednává o nařízeních týkajících se veřejného pořádku, majetku, rodiny a trestního práva. V úvodní části král zdůrazňuje, že chce ukázat svou spravedlnost a svým poddaným zajistit právo. Nakolik se mu to podařilo, neumíme dnes dobře posoudit. Určitě pochybnosti však vzbuzuje to, že před Cham-

Vstupní brána Pergamského muzea.

murabiho zákonem si nebyli všichni rovni. Když např. musel někdo před soudce, rozsudek zněl podle toho, ke které společenské kastě tento člověk patřil: zda k aristokratům, dělníkům, rolníkům nebo k otrokům. Nápadně často bylo porušení některého z ustanovení potrestáno takto: „tam tomu uříznout ruku“, „tenhle bude utopen“, „ten bude usmrcen“. Panovníci byli zřejmě toho mínění, že mohou udělovat tyto strašné tresty podle svého rozhodnutí a jako výstrahu zločincům. Jestli to fungovalo, nevíme, zdá se však, že lepší než dnes to nebylo.

Sotva by se dalo říci, že některá část Chamurabiho zákoníku je ještě dnes použitelná. Není divu, řekneme si, zákonodárství se váže na dobu, místo a společenské prostředí a jednou zastará. To je jistě pravda, ale zdá se mi, že je tu aspoň jedna výjimka. Několik staletí po Chamurabim byl do kamene vyryt jiný zákon, který platí již po několik tisíciletí: biblické Desatero. Na to jsem musel myslet, když jsem stál před Chamurabiho zákoníkem. Někdo se kdysi ptal, jak je možné, že je Desatero tak krátké a přitom všeobsáhlé. Odpověď zněla: „Protože bylo napsáno bez účasti nějaké

Stěny byly z barevných glazurovaných cihel. Po stranách se vyjímaly vlysy se lvy, symboly bohyně Ištar atd.

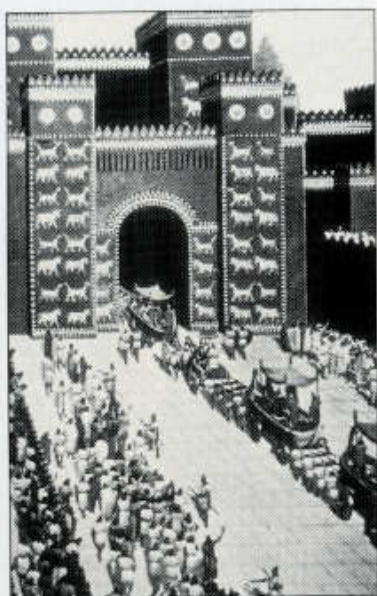
V muzeu jsou přirozeně k vidění jen části budov: asi 30 m stěny s pouze 8 m širokou ulicí a brána s dvěma věžemi. Ale i to stačí, aby si návštěvník udělal představu o nádherymilovnosti a stavebním umění Babyloňanů.

Pro lidi, kteří čtou Bibli, to má zvláštní kouzlo. V tomto mocném městě žil téměř před 2500 lety židovský státník a prorok Daniel. Pravděpodobně procházel kolem týchž lvů, na které se dívám po pravé a levé straně. Jeho životní příběh a politický vzestup podobný kometě jsou úzce spojeny s Babylonem a jeho slavným králem Nebúkadnesarem II. Koho zajímá, že politika nemusí být špinavou záležitostí a že i člověk ve vysokém postavení může zůstat čestný, ať si přečte biblickou knihu Daniel.

Skutečně – Berlín stojí za to vidět! Už jen kvůli Pergamskému muzeu. Mezi jeho vystavenými exponáty jsou i mnohé jiné lahůdky a vzhledem k tomu všemu je poplatek za vstup – 4 marky – více než nízký.

GÜNTHER HAMPEL

Ilustrace
znázorňující
procesí ve sta-
rověném
Babyloně.

expertní komise.“ To říká hodně. Když my, lidé, chceme tvořit právo, potřebujeme soubor paragrafů, které dříve nebo později zastarají. Bůh se dokázal omezit na deset krátkých článků, které nacházíme v pozadí veškerého moderního zákonodárství.

„Ke cti mé velebnosti....“

Nejpřitažlivějším místem „asijského“ muzea jsou samozřejmě monumentální stavby z novobabylonské doby: Cesta, po které šlo procesí, a Ištarina brána. Po této cestě chodíval král Nebúkadnesar II. (605-562 př. Kr.) při novoročních oslavách pohanských bohů. Cesta byla více než 20 m široká a asi 280 m dlouhá.

Vydavatelství ADVENT-ORION nabízí

ThDr. Jiří Moskala

Kniha Daniel a makabejská teze

Byla kniha Daniel napsána v 6. století př. Kr., nebo až kolem roku 165 př. Kr.? Napsal ji prorok Daniel, anebo nějaký neznámý židovský autor? Je to skutečné proroctví, nebo jde jen o zpětně vyprávěné dějiny? Mluví stěžejní proroctví této knihy o Ježíši Kristu, anebo o Antiochu Epifanovi a jiných postavách z makabejské doby? Obsahuje kniha Daniel historické nepřesnosti? Na tyto a mnohé jiné otázky důkladně odpovídá tato dizertační práce ThDr. Jiřího Moskaly.

Brož., 215 stran, formát 21 x 30 cm, cena 103,- Kč.

MOUDROST ŽIVOTA

PŘÍSLOVÍ

Pokud patříte k lidem, kteří nepřečtou časopis, aniž by nahlédli do „rubriky rad a dobrých nápadů“, bude se vám líbit i kniha Přísloví. Mnozí ji totiž považují za nejpraktičtější knihu Bible. Podává vlastně návod na to, jak můžeme žít šťastným životem.

Proč byla kniha napsána?

Ve všech dobách existovali ctižádostiví lidé, kteří to v životě chtěli někam dotáhnout. A byli zde i různí moudří muži, mnohdy spíše starci, kteří byli ochotní je učit tomu, jak se jim to může podařit.

Mnozí z těchto „starších“ byli tzv. *písaři*. Takový člověk byl jediný, kdo uměl číst a psát. Dnes bychom řekli, že písař byl něco mezi profesorem na vysoké škole a tajemníkem. Ve své době to byl právník i účetní, učitel i zapisovatel u soudu, poradce i úředník. Můžeme říci, že průměrný písař byl jak „intelektuálem“, tak vlastně i „administrátorem“.

Takový popis práce by v nás dnes vyvolal možná spíš frustraci, a výjimkou nebyli ani písaři. Občas se některým z nich zdálo, že život je beznadějný zmatek.

Někdy však byli písaři optimističtější – zvláště tehdy, když vyučovali ctižádostivé mladé muže. Život se zdál být uspořádaný, bylo jen třeba řídit se určitými pravidly. Kdo se jimi řídil, měl úspěch téměř zaručený.

Na starověkém Blízkém východě byly seznamy těchto „jednoduchých pravidel pro ctižádostivé mladé muže“ velmi populární. Například z doby, kdy se v Egyptě stavěly pyramidy (před více než 4000 lety), se jich dochovalo téměř tucet. Byly tak oblíbené, že i odborníci pro ně mají zvláštní název – „literatura moudrosti“.

Ukázkou tohoto druhu „literatury moudrosti“ je i kniha Přísloví. Je to sbírka jednoduchých pravidel a spolehlivých rad, které pocházejí z doby Šalomouna, nejmoudřejšího izraelského krále, který žil před téměř 3000 lety. Říká, že to jsou přísloví „jak poznat moudrost a kázeň, jak pochopit výroky rozumnosti, jak si prozíravě osvojit kázeň, spravedlnost, právo a přímou, aby prostoduší byli obdařeni chytrostí, mladík poznáním a důvtipem.“ (Př 1,2-4)

Co se z této knihy mohu naučit?

Ideální život, jak ho líčí kniha Přísloví, se někomu může zdát těžkopádný a nudný. Je totiž pravda, že zde nenajdete mnoho „hrdinských ctností“ – např. odvahy, fyzickou sílu nebo umění zacházet s válečnými zbraněmi. Kniha Přísloví zato chválí etnosti, které může praktikovat kdokoli za jakýchkoli okolností. Doporučuje poctivost, štedrost a pilnou práci. Chválí lidi skromné, šetrné, věrné, zbožné a diskrétní. Opakovaně naléhá, abychom pamatovali na chudé, měli s nimi soucit, byli k nim laskaví a nikdy se neodvraceli od jejich potřeb.

Jinými slovy, kniha Přísloví nám připomíná, že chceme-li dosáhnout úspěchu, nepotřebujeme mít žádný zvláštní „dar“. Z dlouhodobého hlediska vedou k úspěchu právě ty tiché ctnosti, které jsou v Přísloví shrnuty do jednoho prostého slova: *moudrost*.

Slova, která potřebujete znát

Moudrost: V tomto slově je obsaženo více než jen vědomosti, představuje i určitou zkušenost či umění žít. Místy je moudrost personifikována takovým způsobem, že máte skoro dojem, že moudrost je totéž co Bůh.

Pošetilec: Není to totéž co hlupák. Někdy toto slovo popisuje člověka, který činí špatná rozhodnutí z pouhé tvrdohlavosti, někdy popisuje ty, kteří se špatně rozhodují, protože jsou líní rozhodovat se dobře, a jindy popisuje člověka, který má špatnou náladu a je surový, a proto se nedokáže rozhodovat dobře.

Podsvětí (hebr. šeól): Doslova „hrob“. Starší překlady uvádějí toto slovo také jako „peklo“.

Jak číst knihu Přísloví

Kapitoly 1-9

Jedná se o sérii promluv, které čtenáře povzbuzují, aby „získal moudrost“ a vyhýbal se společnosti násilníků a lehkých žen.

Všimni si „paralelismu“ – tj. způsobu, jak jeden řádek staví na významu předcházejícího a prohlubuje ho. Např.: „Neboť zemi budou obývat přímí/ a zůstanou v ní bezúhonní.“ (Př 2,21)

Otázky k zamyšlení: Proč tento oddíl věnuje tolik prostoru tomu, aby varoval před násilím a cizoložstvím? Co je zde řečeno o důsledcích těchto činů a o důsledcích „nabytí moudrosti“?

Kapitoly 10-22

Je to sbírka dvouřádkových rčení. Někteří odborníci se domnívají, že první řádek každého rčení zpíval učitel a druhý jeho žáci.

Všimni si paralelismu i kontrastu – tedy způsobu, jakým rčení srovnává dvě různé věci. Např.: „Syn moudrý dělá radost otci,/ kdežto člověk hloupý pohrdá svou matkou.“ (Př 15,20)

Otázky k zamyšlení: Co nám tento oddíl prozrazuje o naší řeči, lenosti a o tom, jak zacházíme s chudými? Které věci tento oddíl chválí?

Kapitoly 22-24

V těchto třech kapitolách najdete „30 výroků“ – každý o kousek delší a o něco důraznější než v předchozím oddíle.

Všimni si, jak jsou vysvětleny důsledky každého činu. Např.: „Neodírej nuzného, vždyť nic nemá... Neboť jejich spor povede Hospodin, uchvátí život jejich uchvatitelům.“ (Př 22,22,23)

Otázky k zamyšlení: Co nám tento oddíl říká o jídle a pití, o závisti? Před jakým způsobem života obecně tento oddíl varuje?

Kapitoly 25-29

Tuto sbírku myšlenek sestavili „Ezechiášovi muži“ (Př 25,1) více než 200 let po Šalomounovi. Jsou v ní obsažena některá z nejznámějších přísloví této knihy.

Všimni si „analogie“ – způsobu vysvětlení jedné věci porovnáním s druhou. Např.:

„Chytá psa za uši,/ kdo se rozlítí ve sporu, který se ho netýká.“ (Př 26,17)

Otázky k zamyšlení: Co by mohlo být v tomto oddíle zvlášť užitečné pro člověka ve vedoucím postavení? Jak by se podle vás měla používat rčení této knihy, když porovnáte Př 26,4 a Př 26,5?

Kapitola 30

Obsahuje pravděpodobně rčení Agúrova. Nikdo neví jistě, kdo to byl. (Možná jde o jiné jméno pro Šalomouna, možná se nejedná ani o izraelitu.) Možná, že slova prvních čtyř veršů patří „skeptickému“ Agúrovi, zatímco zbytek této kapitoly je odpovědí „moudrému muži“.

Všimni si „seznamů“. Např.: Čtyři si pěkně vykračují: lev, oř, kozel a král (viz Př 30,29-31).

Otázky k zamyšlení: Co mají jednotlivé „položky“ každého seznamu společného? Co to vypovídá o záměru autora?

Kapitola 31

Přísloví končí matčinou radou Lemúelovi – dalšímu záhadnému muži. Tato kapitola z větší části popisuje ideální manželku.

Všimni si „akrostichů“ – verš 10 začíná prvním písmenem hebrejské abecedy, verš 11 druhým, verš 12 třetím atd.

Otázky k zamyšlení: Na jaké dovednosti se autor zaměřuje při popisu „dobré manželky“? Čeho si nevšímá? Proč klade důraz na hospodárnost.

V KNIZE PŘÍSLOVÍ NAJDETE

- ❖ „Začátek moudrosti je bázeň před Hospodinem...“ (9,10)
- ❖ „Pýcha předchází pád, domýšlivost klopýtnutí.“ (16,18)
- ❖ „Lepší suchá skýva a k tomu klid než dům plný obětních hodů a spory.“ (17,1)
- ❖ „Zasvěť už chlapce do jeho cesty, neodchýlí se od ní, ani když zestárne.“ (22,6)
- ❖ „Lepší jsou zjevná kárání než skryvaná láska.“ (27,5)

„***T**AK TOHLE NE!“*

Stačí jen jít po ulici a dívat se na lidi kolem. Někteří vypadají utahaně, někteří šťastně, jiní smutně a někdo dokonce i pláče. Je zajímavé podívat se kolemjdoucímu člověku jen kratince do očí. Mnohdy se z nich dá hodně přečíst a někdy z nich třeba vyčteme: **BERU DROGY.**

Dnes se už i u nás drogy stávají pro mnohé velkým kamenem úrazu. Obzvlášť pro mladé lidi, kteří teprve hledají svou cestu a mnozí z nich tápou a nevědí kudy kam. A tak zkusí „jenom z dlouhé chvíle“, nebo „aby se neshodili v očích svých kamarádů“ užít drogu. A dá se říct, že už nejde jen o okrajový jev. Počet mladých narkomanů rychle roste hlavně ve větších městech – zejména v Praze. Podle policejních statistik se počet mladých narkomanů (ve věku mezi 15 a 17 lety) za poslední rok zdvojnásobil.

Spousta mladých, kteří něco „berou“, říká, že tím utíkají od problémů s rodiči, s láskou. Myslí si, že se nacházejí v naprosto bezvýchodné situaci a proto sáhnou po droze, aby se dostali do stavu opojení a zapomněli alespoň na chvíli na to, co je tíží.

Začíná to většinou nevinně. Mladý jde do rockového klubu. Když si sedne, vytáhne svoji „marlborku“, vtom k němu přijde jiný mladý a řekne mu: „Dej si radši 'trávu', ta je rozhodně zdravější než cigarety“ – a tak si mladý č. 1 dá marihuanu. Zachutná mu a začne jich kouřit téměř tolik jako cigaret. Později mu však nestačí. Chce poznat ještě lepší pocit, a proto neodolá, když k němu opět přijde mladý č. 2 a řekne mu: „Už jsi zkoušel haš? Ten je ještě

Alespoň jedna rada pro rodiče: Nedopust', aby ti množství práce sebralo tolik sil, aby ses pak zmohl už jen na občasné zkontrolování sešitů nebo zajištění čistého prádla své ratolesti.

lepší.“ Zkusí hašiš a ve většině případů to s ním jde stále více z kopce, až skončí u LSD, kokainu, pervitinu nebo dokonce heroinu. Od takových drog už je těžké odejít. A pokud se to někomu náhodou podaří, zanechá to silné psychické nebo fyzické následky.

U dívek a žen je to ještě daleko horší, protože rodí děti. A jak vypadají děti narkomanek? Škoda mluvit. Krásná malá miminka trpí abstinenčními příznaky, klepou se, pláčou. Lékaři se snaží jim pomoci, ale nepochybně je to velmi těžká práce. Takové děti mají poškozený mozek, a když vyrostou, bývají nesoustředěné, neklidné, nebo nedokážou chápat ani nejzákladnější věci důležité pro život.

Dnes už se však drogy neobjevují jen v rockových klubech nebo v podivných doupatcích narkomanů, ale jsou k sehnání i na ulici a nejmudnější je, že dealaři se nebojí nabízet své zboží i před budovami základních či středních škol.

Není snadné se drogám vyhnout. Obzvlášť ne pro mladé lidi. Však taky úspěšnost obchodu s drogami závisí převážně na nich. Nevím o případech, kdy by dealer nabízel drogy třeba v domově důchodců. Mladí lidé jsou mnohem otevřenější a přijímají dobré i méně dobré bez zábran, podezření

Jana, 17 let

Jak jsi k drogám přišla?

Tak, přes kamarády. Prostě se mě zeptali, jestli si dám a já v dobrém rozmaru souhlasila. A teď v tom už pěkně jedu.

Přemýšlíš někdy o tom, že bys toho nechala?

Dost často, ale prostě to nejde jen tak. Ještě jsem našťestí nedošla tak daleko, abych si píchala, ale přesto jsem už závislá. A když mě něco pořádně našťve, nebo mám depresi, sáhnou po droze.

Kde na drogy bereš peníze?

Chodím s klukem, kterej je dost „za vodou“, takže mi je kupuje on.

Jemu to nevadí?

„Ne, on už si i píchá.“

Michal, 18 let

Odkdy droguješ?

Asi už odžďycky.

A co všechno už sis dal?

Všechno, co se dá sehnat.

Už jsi zkusil i heroin?

Jo, to už je dávno, a zkouším ho dodnes.

Vědí o tom tvoji rodiče?

Blázníš? Ti by mě asi přerazili. Ale myslím si, že je jim to jasný, vždyť se podívej na můj ruce.

Děláš nějakou školu nebo učnák?

Donedávna jsem byl na gymnasiu.

A nezdá se ti, že je to škoda?

Ne, stejně už brzo bude se mnou konec.

Kde bereš na drogy peníze? Pracuješ?

Prosím tě, já a práce? Ani náhodou! Beru na to různě. Kšeftuju, a když se mi nedaří, sem tam něco ukradnu.

Daniel, 23 let

Bereš drogy už dlouho?

Asi od osmnácti.

A proč?

Začal jsem s tím z nerozvážnosti a bohužel mi to dost zachutnalo a zalíbily se mi stavy vyvozené drogou.

Z tvé odpovědi se zdá, jako bys toho litoval...

Jak se to vezme, ale myslím, že toho lituju dost.

A pokoušel ses přestat?

Pokouším se stále a věřím, že to dokážu.

A které drogy bereš?

Všechny mimo heroinu. Na tom jsem byl taky, ale už před dvěma lety jsem se z toho dostal.

Sám nebo jsi byl na nějaké odvykací kúře?

Sám. Ale vlastně ne sám, byli jsme k tomu dva. Já a holka, kterou jsem miloval, ta mi moc pomohla.

mladým narkomanům a dostali jsme NĚKOLIK ODPOVĚDÍ

A teď ti ještě stále pomáhá?

Nepomáhá, protože před šesti týdny zemřela. Byla to holka, které bych si ani nevšiml, kdyby mi přímo nevpadla do náruče. Zakopla totiž a já jí pomohl vstát. Na první pohled se mi nezdála ani moc hezká, ale fascinovaly mě její oči. Byly tak hluboký a upřímný, že mě jimi úplně okouzila. Tak jsem ji pozval na skleničku. Místo vína si dala colu. Od té doby jsem se s ní stýkal pořád. Zjistil jsem, že je věřící a chodí do evangelického kostela. V Praze ale byla jen na prázdninách u kamarádky. Byla z Plzně. Po několika dnech spolu strávených jsme spolu začali chodit a ona to byla, co mě přimělo změnit svůj život. Jezdila za mnou z Plzně a já zase za ní. Opravdu jsem ji miloval a tak jsem s ní šel jednou do kostela. Tam jsem zjistil, že na tom možná něco bude... Před šesti týdny za mnou jela a nedojela. Stopla si auto se špatnými brzdama...

Taky na její památku se chci očistit od drog úplně, vím, že by z toho měla radost, trápila se se mnou. A Bůh bude mít radost taky. Můžu něco vzkázat těm, kdo se chtějí dostat k drogám?

Můžeš, samozřejmě.

Lidi, i když se octnete na dně, jak je to jen nejvíce možný, nikdy nesahejte po drogách.

Michala, 19 let

Jak ses dostala k drogám?

Vyhledala jsem je, protože jsem je potřebovala, když jsem byla na dně.

A pomohly ti?

Pomáhají mi pořád. Neumím si představit, že bych toho měla nechat, a ani nechci.

Nezdá se ti, že jsou lepší prostředky, které by ti mohly pomoci?

Ukaž mi je. Jen mi tu nemluv o Bohu, toho mi naši cpaí od malička a ten není.

Proč si myslíš, že Bůh neexistuje?

Vím to, protože kdyby byl, nenechal by mě klesnout na dno.

Jiří, 20 let

Kde ses poprvé dostal k droze?

Šel jsem na jeden mejdan ke kamarádovi a přišly tam taky dvě holky, který jsem zatím neznal. Přinesli haš a koks. Já už jsem si v té době občas zakouřil „trávu“, ale nic víc, a tak jsem si řekl, že si dám něco „lepšího“. Cejtil jsem se skvěle. A občas si něco takového dám, ale nijak intenzivně v tom nejedu. Zás tak dobrý se mi to nezdá.

mladým narkomanům a dostali jsme NĚKOLIK ODPOVĚDÍ

a předsudků. Tohle všechno se o mladých lidech ví i mezi těmi, kterým záleží na jediném – co nejrychleji zbohatnout, a byznys s drogami takovou šanci poskytuje. Z obchodu s drogami se bohatne daleko rychleji než z obchodování v automobilovém průmyslu nebo s počítači. Kromě toho je známo, že v době, kdy mají mladí největší šanci dostat se k droze, je jejich život zcela přirozeně poznamenán velmi složitou proměnou vztahů k těm, kteří pro ně byly dlouhou dobu skutečnou autoritou. Objevují se nedorozumění s rodiči, nechuť vycházet po dobrém s učiteli nebo vychovateli. Ano, to je ta doba, kdy se pro spoustu mladých z dobráckého táty vyklube škudlivý fotr a ze starostlivé maminky hysterka. Samozřejmě, ve skutečnosti je to všechno trochu jinak, ale vykládejme to člověku, který najednou objevuje tolik nového a má co dělat sám se sebou!

Je ovšem nutno připustit, že vinu na těchto vztazích, často plných nedorozumění, nesou i ti dávno odrostlí – rodiče, učitelé, vychovatelé. Jsou tak zahleděni do „svých“ starostí (nutno připustit, že starosti mají), že si ani nevšimnou, jak se jim děti vzdalují.

No a právě v těchto chvílích, možná někde na rohu, možná na diskotéce nebo v klubu mladý č. 2 nabídne, jen tak, mladému č. 1 „trávu“ nebo „haš“. Co s tím? Po pravdě řečeno, s tím už se nedá nic moc dělat. V takových okamžicích je už dost pozdě na nějaké uvažování. Jen odmítnutí je řešením: „Tak tohle ne!“

LENKA CHARVÁTOVÁ, JAN BARTA

Máš-li zájem, bude ti možná k užítku i nějaká ta preventivní rada:

I kdyby ti bylo kdovíjak zle, nikdy si s drogou nezačíněj. Já vím, jsi ve věku, kdy ti všechna slova začínající známou slabikou „ne“ lezou pěkně na nervy. Jsi přece už skoro dospělý – a možná už i před zákonem skutečně dospělý jsi. Takže co ti má kdo mluvit do života! „Tohle ne“ je u drogy totiž to jediné, co tě může před ní ochránit. Prostě, v případě drogy pro nikoho, kdo si s ní jednou začal, neexistuje žádný návrat bez následků. A ani ty nejsi výjimka, i kdyby sis stokrát při zapalování první „trávy“ říkal: „Mně se to stát nemůže!“

Máš-li také ty tak nesmyslně zaměstnané rodiče, nevzdávej to. V žádném případě na jejich nezájem nerezignuj. To víš, že tě mají rádi, ale jaksi jim v tom shonu a chvatu nevychází čas ti projevít lásku tak, jak se na dospělé lidi sluší a patří. Možná, že by pomohlo, kdybys ty sám někdy přišel za nimi s něčím, co je mile překvapí a třeba taky trochu zahanbí.

„Tak tohle ne!“ je jediné, co stojí za to o droze říct. Možná bych ti měl říct ještě něco víc, ale mám obavy, abys má slova nebral jako nějaké úzkoprsé moralizování. Snad jen přidám jednu radu bez „ne“: Budeš-li mít nějakou tu neunesitelnou bolest na srdci, a já vím, že takové bolesti člověka čas od času potkávají, zkus je řešit jinak než tím, že utečeš tam, kde dostaneš „trávu“ nejsnadněji. Je to možná bláznivý nápad, ale co kdybys sehnal barvy a štětce a zkusil něco namalovat, nebo vzal tužku a vypsal na papír to, co zrovna cítíš. Zkrátka udělej něco, co by dalo činnou práci tvé hlavě i rukám.

JESTLI SE ROZZLOBÍME, BUDEME ZLÍ?

Hněv je jedním ze základních emocionálních projevů každého člověka. Mluví o něm i Bible a neříká nám jenom to, že když se hněváme, je vše v pořádku, ale dokonce i to, že se **máme hněvat.**

Vdopise apoštola Pavla křesťanům do Efezu (4,26) je napsáno: „Hněvejte se.“ Ale to je jen část verše. Celý zní takto: „Hněvejte se, a nehřešte; slunce nezapadej na hněvivost vaši.“

Hněv je normální

Mnozí z nás se učili, že hněv je něco špatného a že se mu máme za každou cenu vyhýbat, že každý správně se chovající člověk by se měl snažit svůj hněv co nejvíc potlačovat. Hněv však není něco, co je špatné samo o sobě. Hněv je neoddělitelnou součástí našich emocionálních projevů, Bůh nás tak stvořil. Pocity nejsou samy o sobě dobré nebo zlé. Jsou to jen pocity, které mohou být použity k dobrému anebo zlému účelu, pro konstruktivní nebo destruktivní cíle. Ale samotný pocit hněvu není nesprávný.

Jako většina dětí jsem se i já učil nervat se ve škole a moje rodina měla v úctě smíření a pokoj. A právě to mě postavilo před problém, který byl tím horší, čím jsem byl starší. Pokud se nemám hádat, co mám tedy dělat s hněvem, který se nevyhnutelně objeví?

Potlačovaný hněv nezmizí

Mnoho lidí na tuto otázku odpovídá tak, že nedovolí, aby se cítili rozzlobení. Popírají hněv, potlačují ho a namlouvají si, že hněvat se je špatné.

Ale popíraný a potlačovaný hněv nezmizí. Zůstává skryt hluboko v nás a pak se najednou

vynoří způsobem často destruktivním. Bruce Larsen ve své knize „Vyzvi mě k tanci“ píše, že jednoho rána zapnul televizi, kde dávali jen kreslené pohádky. Jeho ženě se to nelíbilo a řekla mu to. On jí odpověděl, že ještě nic jiného nedávají, co že je na nich špatného. A začali se ošklivě hádat.

Když Larsen a jeho žena později přemýšleli o této hádce, uvědomili si, že neměla nic společného s pohádkami. Její skutečnou příčinou byl hněv a zranění způsobené minulou noc, v incidentu, který se zdál být příliš bolestivý, než aby o něm hovořili. Potlačovaný hněv tedy vybuchl v hádce kvůli kresleným pohádkám.

Často potlačovaný hněv může mít za následek někdy dokonce i fyzickou nebo duševní nemoc. Může člověku zabraňovat ve vyjadřování jiných citů, může způsobit i to, že člověk nedokáže plně milovat. Důsledkem potlačování negativních pocitů je i zadržování pozitivních pocitů.

Vezměte vážně první část citované rady apoštola Pavla „Hněvejte se“, ale stejně vážně i jeho druhou část „a nehřešte“.

Nesprávné a správné „využití“ hněvu

Kdy je hněv „využitý“ nesprávným způsobem? Tehdy, když působí zranění. Když negativně poznamenává můj vztah k druhým lidem. Tehdy, když zanechává v mém nitru negativní stopy a způsobuje mně samotnému „vnitřní zranění“.

CO DĚLAT, KDYŽ SE CÍTÍŠ ROZHŇEVANÝ?

1. Přiznej si svůj hněv.

Jedna z nejnezdavějších reakcí na hněv je předstírat, že neexistuje. Pokud své myslí nedovolíš přiznat si pocity hněvu, tvůj organismus bude muset nést nápor. Pokud pocítíš napětí v žaludku, sevřené pěsti, bušící srdce, přiznej si, že se děje něco důležitého. Přiznej si: „Jsem podrážděný, rozčilený, jsem opravdu rozzlobený.“

2. Zjisti příčinu svého hněvu.

Jaké jsou důvody tvého hněvu? Odpověď se někdy zdá být jasná: zatroubí na vás řidič v autě za vámi, kolega v práci vás pomluví, dítě neudělá domácí úkol. Snažte se co nej přesněji pojmenovat události, které způsobily váš hněv.

Někdy budete muset příčinu svého hněvu zkoumat hlouběji. Odejdete ze setkání nevrlí, ale proč? Zeptejte se sami sebe: co bylo řečeno nebo vykonáno, že mě to rozzlobilo? Na koho jsem se rozzlobil?

3. Dělejte se svým hněvem něco produktivního.

Promluv si s člověkem, který tě rozhněval. Použijte osobní zájmeno v 1. osobě – „rozzlobil jsem se“, „jsem našťavaný proto“ – spíše než „neměl jsi pravdu...“ Zkus najít způsob, jak odstranit konflikt, jak vyřešit daný problém.

Využij svůj hněv produktivně. Pokud tě rozrušil nějaký problém ve společnosti, i když to vypadá téměř nemožné, pokus se pro řešení tohoto problému něco udělat – třeba jen alespoň ve svém nejbližším okolí. Pokud je příčinou nedobrá situace v rodině, snaž se ji řešit, případně vyhledej příslušného odborníka, který ti pomůže. Hněv ti může dodat energii, která způsobí potřebnou změnu.

Kdykoliv mě hněv vede k tomu, abych dělal nebo říkal něco, co druhé nebo mě osobně zraňuje, není něco v pořádku. Je však v pořádku a může mi i pomoci, když někomu řeknu: „Zlobím se na tebe, a to proto a proto, pojďme si o tom popovídat.“ Jestliže však v hněvu někoho odbiju, pokořím, vynadám mu a odeženu pryč, jestliže dovolím, aby můj hněv působil zranění a bolest, nevyužil jsem ho tím správným způsobem. V takovém případě je pro mě ne cestou k řešení problémů, které mě trápí, ale k jejich zhoršení.

Pokud je pravda, že hněv sám o sobě není špatný, k čemu je tedy dobrý? Jak je možné ho použít?

Podívejme se na Ježíše. I on se rozzlobil, ale svůj hněv použil proti zlu. Když viděl lidi, kteří jsou obětmi jakéhokoliv zla, když viděl nesprávné jednání, rozhněval se a konal. Hněv je tedy užitečný, pokud vede k „životodárnému“ a „pozitivnímu“ činu.

Nedávno jsem listoval v jedné knize citátů a našel jsem prohlášení Arthura Posonbyho:

„Celé odsuzování hněvu spočívá v naší neschopnosti vhodně použít hněv nebo v nepřiměřených a chybných důvodech ke hněvu. Neexistuje obhajoba pro člověka, který ztrácí trpělivost s nábytkem poté, co zakopl o židli. Ale ještě menší obhajoba je pro člověka, který jde klidně dál, když vidí dítě, s kterým někdo špatně zachází.“

Existuje mnoho věcí, kvůli kterým bychom se měli hněvat. Pokud tě alespoň trochu nemrzí a nerozhněvá to, jak drogy a alkohol ničí lidské životy v naší společnosti, pak s tebou není něco v pořádku. Pokud tě nerozzlobí a nepohne k soucitu, když slyšíš o miliardách, které se ve světě stále vydávají na zbrojení, zatímco se neustále znásobuje počet bezdomovců a je stále více chudých, pak by ses měl nad sebou zаныslet. A co pomyšlení na mučení a zabíjení v občanských válkách uprostřed Afriky nebo neschopnost politiků domluvit se na řešení krize v bývalé Jugoslávii? A tak bychom mohli pokračovat dál.

„Hněvejte se, a nehřešte.“ Hněvejte se, ale používejte svůj hněv k pozitivním cílům. Hněv může být užitečný; vše záleží jen na tom, co s ním uděláme.

RADEK PALES

ti jako právě v zemi hrodek s mumii. O Mezopotámii podávala do té doby zprávy jen Bible, označovaná vědou 19. století za sbírku legend. Ojedinelým náznakům antických spisovatelů se přikládala větší význam. Nebyli nehodnověrní, ale jejich údaje si často vzájemně odporovaly a nebylo je možno uvést do souladu se zprávami Bible. Až Bottův objev ukázal, že i mezi Eufratem a Tigridem kvetla prastará kultura, která byla snad ještě starší než egyptská.

Lékař Paul Emile Botta (1802–1870) byl francouzským konzulem v Mosulu a archeologem-amatérem. Když mu jeden pastýř přinesl ukázat hliněnou tabulku, kterou náhodou našel v písčité půdě na jednom kopci v severním Iráku, okamžitě rozpoznal její význam. Koupil ji a dal se pastýřem dovést na místo, kde tabulku nalezl. Tam našli další hliněné tabulky, na nichž se vyskytovalo jméno Sargon, které bylo do té doby známo pouze z knihy Izajáš. Později dostal Botta od irácké vlády povolení k archeologickým vykopávkám a objevil hlavní město Sargona II. Chorsabád s královským palácem a knihovnou obsahující více než 20 000 tabulek, které vypovídají o velikosti a významu tohoto panovníka. Tak archeologie opět potvrdila serióznost biblických údajů a poopravila naše představy o dávné minulosti lidstva.

Tzv. Černý obelisk krále Salmanassara III. (sádrový odlitek).

4. ČTYŘI NOVODOBÉ NÁLEZY

Pravdivost Bible je znovu doložena také objevy z nedávné doby. Uvedu několik příkladů:

V roce 1961 se v Caesareji našel tzv. Pilátův kámen. Přestože je jeho latinský nápis poškozen, lze na něm přečíst jméno pátého římského prokurátora v Judsku v letech 26–36 po Kr. Pontského Piláta, o němž se do té doby vědělo jen z evangelijních zpráv. Je to první archeologický důkaz o existenci Piláta, za jehož správy byl Ježíš Kristus odsouzen k smrti ukřižováním. Dnes už nikdo nemůže popřít, že Pilát je skutečnou historickou postavou.

SLUNEČNÍ DÁMA

V letech 1979-1980 byly provedeny vykopávky v Ketef Hinnom v Jeruzalémě a nalezeny dvě stříbrné plakety. Po rozvinutí dvou malých stříbrných svitků se zjistilo, že obsahují áronovské požehnání zaznamenané ve 4. knize Mojžíšově 6,24-26. Důležité je, že plakety pocházejí z přelomu 7. a 6. století př. Kr. Někteří učenci by totiž rádi posunuli vznik knihy Numeri nebo aspoň kněžských oddílů až do doby babylonského zajetí nebo těsně po něm, tedy do 6.-5. století př. Kr. Na základě těchto objevů to není možné a je mnohem lepší přijmout Mojžíšovo autorství, jak o něm svědčí samotná kniha a další argumenty.

Největším archeologickým objevem ve vztahu k Bibli byl v roce 1990 nález stříbrného telete z Aškalonu. O tomto pelištejském městě je zmínka i ve Starém zákoně (např. Joz 13,3; Sd 1,18; 1 S 6,17). Stříbrné tele pochází zřejmě z první poloviny 16. století př. Kr., tedy z doby asi o 100 let dříve, než si izraelité cestou z Egypta udělali na poušti pod horou Sinaj své zlaté tele, jak uvádí 2. Mojžíšova 32,1-4.

V roce 1990 objevili izraelští archeologové v Jeruzalémě rakev velekněze Kaifáše, který podle Nového zákona vydal Krista k ukřižování. Nápis na rakvi hovoří zřetelně o Josefu Kaifášovi. Jde o velice šťastný nález, protože z tisíců starých hrobů nalezených v Jeruzalémě jsou známa jen některá jména pohřbených. O Kaifášovi, který byl veleknězem v letech 18-36 po Kr., se kromě Nového zákona zmiňuje též židovský historik Josephus Flavius.

Těchto několik příkladů dokládá, že archeologické objevy jsou velmi užitečné pro dokreslení událostí, míst, osob a zvyků, o kterých se dovídáme z Bible. Úžasným způsobem nám potvrzují věrohodnost a spolehlivost biblického podání. Vždy znovu a znovu se ukazuje, že různé skeptické pohledy na to, co čteme v Bibli, neobstojí.

THDR. JIRÍ MOSKALA

Daniel. Jméno, které je moderní nejen dnes; jeho nositelé totiž žili i ve starověku.

V Edici

Znamení doby Daniel
právě vychází

Kdo to byl a co říkají jeho proroctví?

Kdo byl pisatelem biblické knihy Daniel? Jaká je struktura této knihy a jaká proroctví a poselství obsahuje?

Brož., cca 24 stran, cena 5,- Kč.

Objednávky zasílejte na adresu:

Advent-Orion, Roztocká 5, Praha 6 - Sedlec

Krátce poté, co jsem se s manželkou přestěhoval do komplexu obytných domů pro více než 180 rodin v San Diegu, jsem se musel podrobit operaci. Během následujících tří dnů, když jsem po operaci ležel upoután na lůžku, přišla všechna ta trošku „povinná“ přání brzkého uzdravení od manželky, všech tří dcer, čtyř vnoučat a jiných příbuzných a přátel, s kterými se stýkám.

Přišla velmi rychle – a v době, kdy jsem se necítil moc dobře, jsem je ve skutečnosti neoceníl tak, jak bych měl. Ale když jsem během několika dalších dnů nedostal vůbec nic, přistihl jsem se, že si přeju, aby tato přání přicházela rovnoměrněji.

Potom, téměř celý týden po operaci, konečně přišel jeden lístek s přáním brzkého uzdravení... Zrovna když jsem to nejvíc potřeboval. Byla to jedna z těch „přeplácaných“ věcíček s mnohobarevnými úsměvy, ptáky a motýly. Lístek byl podepsán prostě – „Sluneční dáma“. Neměl jsem tušení, kdo to je, ale věděl jsem, že lístek přišel právě ve chvíli, kdy jsem ho mohl nejlépe ocenit.

Za několik měsíců dostala moje manželka těžkou chřipku a ulehla. O několik dní později jí přišel pestrý a veselý lístek s přáním uzdravení... od „Sluneční dámy“.

Začal jsem se informovat o záhadném zasílateli lístků. „Ó, ano!“ povídá náš soused na patře, „Sluneční dáma je Bianka Rothschildová. Od roku 1980, kdy se se svým manželem Harrym přestěhovala do tohoto komplexu, posílá lístek každému, kdo trochu onemocní.“

Nějak jsem tomu nemohl uvěřit. „Chcete tím říct, že si někdo najde čas a stará se o to, aby mohl poslat lístek každému, kdo onemocní? V celém komplexu žije určitě víc než 600 lidí. Proč by to někdo dělal?“

„Je to velice zvláštní dáma, a má radost, když může něčí tvář rozzářit úsměvem – ať už ho zná nebo ne – a šířit kolem sebe trochu slunečního svitu. Zvláštní na tom je,“ pokračoval soused, „že sama není příliš zdravá. Trápí ji záda a někdy se stěží pohybuje. Ale zdá se, že to nemá vliv na její dobrou náladu.“

Zjistil jsem, kde bydlí, a když se moje manželka uzdravila, zavolali jsme jí a zeptali se, jestli bychom se mohli zastavit a poděkovat jí za její pozornost. Mluvila s cizím přízvukem, který jsem nemohl zcela určit, a její hlas naznačoval, že jí svou návštěvou uděláme radost: „Ó, děkuji! Prosím, přijďte hned!“

Po zazvonění se dveře otevřely a my jsme našli zrovna to, co jsme očekávali: usměvavou, společenskou dámu, která nás ve svém domově přivítala s vřelou, otevřenou náručí. „Posaďte se, prosím, a nabídněte si trochu občerstvení.“

Co jsme neočekávali, bylo její vysvětlení, proč se ujala tak obrovského úkolu posílat lístky více než 180 rodinám.

„Víte,“ vysvětlovala váhavě, „narodila jsem se v Polsku, kde mě rodina zahrnovala láskou a náklonností. Těšila jsem se na svůj narozeninový večírek, blížily se moje šestnáctiny, a právě tehdy, roku 1939 vypukla válka. Němci bez varování napochodovali do našeho domu a řekli nám, že máme odejít. Nebyly žádné dárky. Žádná blahopřání. Jen smrt.“

Dále paní Rothschildová vysvětlovala, že její rodina měla jít do židovské čtvrti ve varšavském ghettu, což byl začátek šesti let absolutního pekla. Pro ni to znamenalo několik zlomených žeber, silnou infekci v ruce, zlomené zápěstí, pohmožděnou nohu (ještě dnes s mnoha jizvami) a záda zmrzačená nacistickým strážcem, který ji srazil na zem a opakovaně po ní dupal ve svých těžkých holínkách.

„Nejprve jsem viděla umírat svého otce a strýce“ – sotva zašeptala a sklopila oči k zemi. „Pak jsem bezmocně přihlížela, když byli moje matka a další dva strýcové odvedeni do koncentračních táborů. Ale to byl jen začátek. Než celá ta hrůza roku 1945 skončila, všech 42 členů rodiny bylo zavražděno.“

„Nemám dostatek síly, abych vám mohla vyprávět o těch zvěrstvech, která jsem viděla, když jsem šla z jednoho koncentračního tábora do druhého,“ řekla a její tvář se zkřivila bolestí. „Jednoho dne, kdy mě krutě zbili – a od té doby jsem zmrzačená – jsem se vyplížila během náletu na dvůr a prosila jsem o přímý zásah... na mě!“

Když jsem žila dál, hledala jsem důvod svého dalšího života. Jednou v noci, když jsem sáhla do svého chatrného slaměného lůžka, jsem vytáhla tenkou modlitební knížku, kterou se mi podařilo před nacisty ukrýt. Otevřela jsem ji a četla:

‘Máme právo mít radost z dávání, aby druhí mohli přijímat. Můžeme dá-

Jednu noc, když jsem sáhla do svého chatrného slaměného lůžka, vytáhla jsem tenkou modlitební knížku, kterou se mi podařilo před nacisty ukrýt. Otevřela jsem ji a četla: „Máme právo mít radost z dávání, aby druhí mohli přijímat. Můžeme dávat materiální věci, můžeme poskytovat morální podporu, můžeme nabídnout přátelské naslouchání, a ze všeho nejlépe, můžeme dávat lásku.“

vat materiální věci, můžeme poskytovat morální podporu, můžeme nabídnout přátelské naslouchání, a ze všeho nejlépe, můžeme dávat lásku. To jsou nádherné věci.”

Tehdy Bianka poznala, co má pro ni Bůh připraveno: „Zavřela jsem knihu a modlila jsem se: ‘Milý Bože!

Pomoz mi v této hrozné zkoušce, a přísahám ti, že budu dávat sama sebe v upřímném a milujícím duchu.’“

Bianka pomalu zvedla hlavu a v jejích očích bylo vidět utrpení mysli – která cestovala půstoletím. „To bylo už hodně dáv-

no,“ řekla a na její tvář se znovu vrátil náznak úsměvu. „Snažím se žít podle tohoto ‘slibu’. Když máte více než 180 rodin, z nichž většina je starších, najdete mnoho milých lidí, kteří občas potřebují paprsek slunce.

Pokaždé když posílám lístek s přáním brzkého uzdravení někomu z našich sousedů a přátel, vzpomenu si, že mi Bůh daroval – a toto obdarování trvá stále – můj život. A protože to udělal i tehdy, když se všechno jevílo tak skličující, posílám tyto lístky nejraději tehdy, když si myslím, že jich je nejvíce zapotřebí.“

„Kromě toho,“ pokračovala s tváří trochu uzardělou, „možná jsem opravdu trochu sobecká bytost. Pokaždé když házím tyto lístky do schránky, je to skoro, jako bych dostala blahopřání k šestnáctým narozeninám – to, které jsem roku 1939 nikdy nedostala.“

ARN SHEIN

Zkušenost

„Člověk, který má v 50 letech na svět stejný náhled, jako měl ve 20, promarnil 30 let svého života.“

MUHAMMAD ALI

Strach

„Není horšího neštěstí než to, že se člověk začíná bát pravdy, aby neukázala, jak je špatný.“

B. PASCAL

Cesta

„Najdeš-li v životě cestu bez překážek, určitě nikam nevejde.“

M. GORKIJ

Hodnota člověka

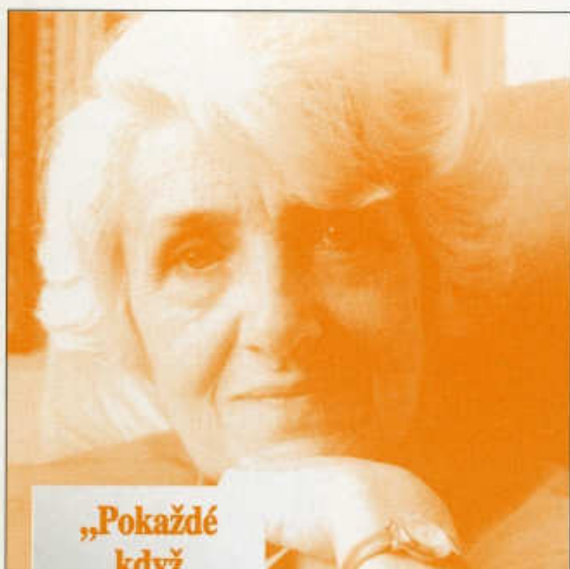
„O hodnotě člověka nerozhoduje co ví, ale co koná.“

J. G. FICHTE

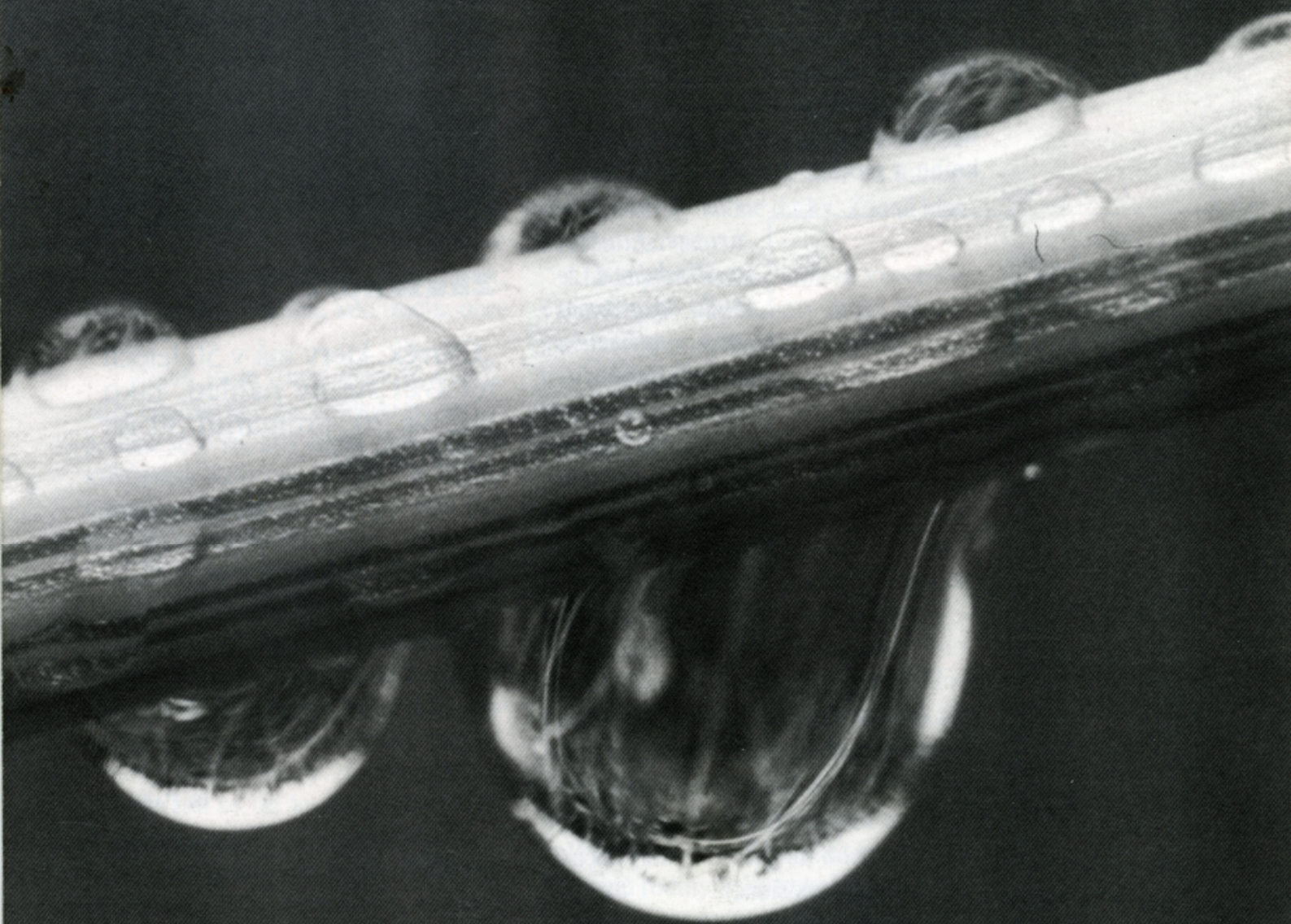
Ticho

„Představte si to ticho, kdyby lidé říkali jen to, co vědí.“

K. ČAPEK

„Pokaždé když posílám lístek s přáním brzkého uzdravení někomu z našich sousedů a přátel,“ říká Bianka Rothschildová, „vzpomenu si, že mi Bůh daroval – a toto obdarování trvá stále – můj život.“

**Bible nám přikazuje milovat své bližní
a milovat i své nepřátele.
Snad proto, že jsou to zpravidla titíž lidé.**

GILBERT KEITH CHESTERTON